



Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

VEREENIGING TOT BEOEFENING
VAN OVERIJSSSELSCH REGT EN GESCHIEDENIS.

OVERIJSSSELSCH
STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

DERDE DEEL. TWAALFDE STUK.

MARKEREGT VAN DE LUTTE.

ZWOLLE,
DE ERVEN J. J. TIJL.
1877.

**NED.
LETTERK.**

BESCHRIJVING DER HANDSCHRIFTEN.

Hs. A., waaraan de 42 eerste artikelen ontleend zijn, is een oud handschriftje in 8° op perkament geschreven, groot 35 blz. Het is in het bezit van den heer J. Geerdink, rustend Pastoor van de Lutte, wonende te Ootmarsum, die het welwillend ter uitgave afstond, en vooral merkwaardig, omdat voorin staat: „Dijt market register commet toe den ghemenen Swornen inder lutte,” en achteraan: „Dijt is dat merkenrecht van der lutte unde hoert toe den gheswoernen vander suluesten marke 1536”.

Hs. B. is een foliant in oud perkamenten band, berustende in het oud Provinciaal archief van Overijssel, waarop als titel staat: „Marken Boek van de Lutte beginnende in den jaare 1628”, terwijl binnen in de titel luidt: „Marken ende Holtings boeck der hooghe Marcke Lijtta aengaende den lesten Junij 1628.”

Dit markeboek is in 1660 aangelegd en bestaat van daar af uit oorspronkelijke resolutien tot het jaar 1810. Bovendien bevat het echter afschriften van resolutien van 1628—1660, alleen uit dit Hs. bekend, zoodat art. 153 tot 255 geheel aan dit boek ontleend zijn. Eindelijk vindt men nog voor in dezen foliant een afschrift van art. 1 tot 42, waarvan de afwijkingen in de noten vermeld zijn.

Hs. C. is een afschrift van art. 1—42, dat wijlen

Mr. J. van Doorninck heeft doen vervaardigen naar een tot dus verre niet teruggevonden origineel, dat echter afwijkt van de Hss. A. en B., gelijk uit de noten blijkt.

Hs. D. is een kwartijntje op papier geschreven, doch gebonden in een oud beschreven perkamenten omslag, behoorende aan Mr. J. C. Bijsterbos. Voorin staan de hofregten, zooals die uitvoeriger uitgegeven zijn door Racer in zijne Ov. Ged. IV. 237 e. vv., doch daarop volgt — alles met eene 16^e eeuwse hand — hetgeen beneden art. 43 .137 te vinden is. Daaronder is wel is waar het een en ander, dat minder tot de Lutter marke behoort, maar schifting was daar moeilijk en hetgeen meer tot de marke van Enschede behoort is in elk geval zeer belangrijk.

Art. 138—151 zijn ontleend aan een klein kwartijntje in papieren omslag, berustende op het Provinciaal archief. Dit handschriftje, dat Hs. E. heten zal, heeft tot titel: „Marken Recht van der Lutte. Jus est aequi et boni ars. De Justitia et Jure. Marken Regt van de Lutte. Geeindigt den 25 Maart 1550.” Het is een zeer slordig afschrift uit de 18^e eeuw. De eerste bladzijden bevatten de lijst der waartallen (art. 1 tot 42) en de verdere alleen de genoemde in 1550 gemaakte bepalingen.

Art. 152 is afgeschreven van een authentiek extract, in het archief van Ootmarsum door Mr. R. E. Hattink gevonden, gewaarmerkt door Gerlacus de Beuer Canonieus.

Nog berust op het Prov. archief van Overijssel eene portefeuille met losse stukken aangaande deze marke, loopende van 1696 tot in het begin dezer eeuw. Daaronder bevinden zich originele holtinks-resolutien, doch

geene, die niet in het markeboek te vinden zijn, zoodat daarvan geen gebruik gemaakt is.

Eindelijk nog een woord over het charter, dat hoewel afgedrukt in Racer O. G. III, 17 (e), gemakshalve beneden afgeschreven is. Daarbij wordt geen nieuw regt vastgesteld, maar alleen het bestaande toegepast. Het behoort dus niet tot het corpus juris der marke. Maar bij gebreke aan vele andere bewijzen voor de verhouding tusschen de Lutte als „overste holtgericht” en de andere Overijsselsche marken, verdient het ten zeerste de aandacht, en het moge daarom hier op nieuw eene plaats vinden.

Uit het oorspronkelijke op den Huize Twickel.

„Ich Gherardus Guetkint Canonick en Official in der tijt der kerken van Aldenzale make kond en kenlich allen luden mijt desen openen breue dat vor mij in den Gherichte twist ende schelinge is upghestaen ende ghewesen tusschen den buren van Wolde van Drijnen ende van Udelo ¹⁾ an de eijne zijd ende de buren van Zenderen ende van Hasselle an de ander zijd, tokomende van nachtschotinge ²⁾ up de verkene in den akeren up twijntich pennijnge des de buer van Zenderen ende van Hasselle weigherden ende nijet tolaeten en wolden daer voele daghe umme ghehouden worden ende daer vole konden in der Lutten ende anders in den gansen lande umme versocht ende wtghevraghet worden so ten lesten dat Johan Brant van Apeldorn Droste in Twenthe ende Johan van Beruorde Droste to Dijepenhem daer mede an ende ouer weren ende hulpen mij dat nae der kunde vijnden dat den

¹⁾ Nu Oele. ²⁾ Schuttinge bij nacht, inclusio nocturna.

bueren van Zenderen dat recht teghen genck, mijt den buren van Hasslo was dat recht lange voer ghewijst ende gesloten So dat dese vors. burscape solen malck mijt den anderen in den Akeren nachtscootinge op twintich penninge weder ende voert hebben lijden ende vorderen ghelijc dat men in der Lutte doet ende voert in den lande de oer recht daer soken wanttet dat ouerste holtgerichte is daer men alduske saken to vraghen ende te halen plecht. Dese dinghe sijnt gherichtet ende ghesloten sunder wedersprake alse daer behoert Ende want omme naberschap wille in vrentschapen de cost in desen saken to guderlude seggene achterghebleuen is So heb ick sunder arghelist ende umme dat alremalck gheen Latijn en versteet desen breeff in duetsche gegheuen, Ende hebbe des tot eijnen rechten tughe mijn eghene Seghel mijt den Officialiteits Seghel an desen breeff doen hangen Gegeuen int ijaer ons heren duzent vierhondertt eijn ende dertich up Sante Lambertes auend."

(Aan dezen brief zijn twee francijnen staarten, van welker eersten het zegel is afgevallen, doch aan den anderen is een zegel in groen wasch.)

Van den waerscappen inder Lutte.

1. Alle lude die nu sijnt ende hijr naest commen moeghen sullen wetten dat der ganser werlt bejide gheisteliken ende wertliken staten seer gheholpen ende gheuoerdert sijn mijt manijghen saken die men oem des rechtes willen ende oem manigerhande konde ende sonderlinghe omme vredes willen bescreuen vijnt.

Waent nu der lutter marke wall nutte is ende wall groet daer men van oldes die waerscappen ende woe vele een ijghelick erue heeft. ende oeck woe men die dijnghe reghelen ende hantieren sal nicht van bescreuen enn vijnt. Soe sint in den iaer ons heren dusent vierhundert ende viertich inder maent van Nouember toe raede ghewoerden heer Gheert Gueckinc ¹⁾ van des capittels wegghen want hie in desen iaer hoeder is heer Iohan ter Bercket ende Iohannes Fobick van der eruexen wegghene. want sie in desen tijden van den richtere den gheswoeren ende den ghemeijnen buren die dijnghe te verrechtuedigen toe hulpe ghesaet sijn dat sie mit vulbaerde ende consente der erfexen. des richters der

¹⁾ „Guetkint“ in Hs. C.; „Gueckinck“ in Hs. B.; Boken (bij Racer) heet hij „Guetkint“; in Tijdr. Reg. III 8 „Gueckijnc“.

ghesworen ende der gheueijnen buren bescriuen willen die ghansen waerscappen inder Lutte. van houen van eruen ende van den koten woe dat sie hieten ende in ¹⁾ leescap gelegghen sijn, ende woe vele waerscap een ijeghelick erue hebbe vp dese tijt vp datmen hijr naemaels ghijnen twijst of vnvreede daer omme hebben een dorue. Ende willen oeck daer en tendes van der godes ghenaden bij raede der erfexen. des richters der gheswoernen ende der nesten wijsheit van den buren bescrijuen alsie wijet alre wijslick vernemen ende gheuragen konnen een deel regimentes ende handelinghe die der Lutte marke ende alle denghenen die daermede toe doene hebben ofte toe doene crijghen moghen lijke comen sal ende mit bescheide toe vrede setten Ende dese dijnghe sette wij vp den oersprunck dat die lude steerflick sijn ende om dat des menschen ghedachte cranck sijn. ende van daghen toe daghen ijoe mer in cranckheijt verlesen mach.

2. *Erue ende waerscap in molter lescap.*

Jtem dat varwerck gheheiten des richters hues twe waer. ende ijs eijn swaren. ²⁾

Jtem groenhaer een waer.

Jtem wergharinc een waer.

Jtem bodekerinck een halue waer.

Jtem haertwinc anderhalue waer.

Jtem molthof twe waer ende een swaren.

Jtem mersch ende schuer. anderhalue waer.

Jtem meijerinck derde halue waer. ³⁾

Jtem luttehues een waer.

Jtem luttike iordaninc een halue waer.

¹⁾ „in wat” Hs. C. ²⁾ „geswaeren.” Hs. B. ³⁾ Deze regel ontbreekt in Hs. C.

Jtem rembolding anderhalue waer ende een vierdel.

Jtem grote iordaninc twe waer. ¹⁾

Jtem ahues een halue waer.

Jtem poling een waer vnde twe schaer.

Jtem spracstede twe waer.

Summa twijntich waer ende een halue waer. een vierdel vnde twe schaer.

Die koten ghelegghen in molter lescap.

Jtem dat broechues. Jtem gijzeling. Jtem dat lut-
tike gijzeling Jtem dat Blomendal. Jtem dat mone-
keshues. Jtem die ²⁾ hacht.

Summa sees koeten.

Erue ende waerschap belegghen in hengeler lescap.

Jtem dat calthaer een waer.

Jtem benning eene waer.

Jtem eluerking eene waer. ³⁾

Jtem rosing eene waer.

Jtem wesseling ene waer.

Jtem tuessing ene waer. ³⁾

Jtem henghele ene waer.

Jtem de duuelshof derdehalue waer ende een swaren.

Jtem brinchorst ⁴⁾ anderhalue waer ende en swaren.

Jtem dat luttihues ene waer.

Jtem snoijnc anderhalue waer.

Summa dertien waer ende en halve waer.

Kothen belegghen in hengeler lescap.

Jtem dat kokenberch. Jtem de woninghe. Jtem de
vterlaghe. Jtem dreijering.

¹⁾ „Albergen” is hier met later hand bijgevoegd in Hs. C.
²⁾ „dat” Hs. B. ³⁾ Deze regels ontbreken in Hs. B. ⁴⁾ „Binc-
horst” Hs. B.

Summa vier koten.

Erue vnde waerscap in roder leschap.

Jtem rouerinc vierdehalue waer ende en sworen.

Jtem egberting anderhalue waer

Jtem dalhues ene waer.

Jtem volkerinc ene waer ende twe schaer voer ene woeste maet.

Jtem ophues ene waer.

Jtem potterinc

Jtem grote caueric

Jtem hakenberch ¹⁾ } ene waer.

Jtem harenter

Jtem hoefstede

Jtem bestmanninck

Jtem oelthues drie vierdel.

Jtem zandering ene halue waer.

Jtem stuethof twe waer ende en swaren.

Jtem harberting ene waer.

Jtem diligeshues en vierdel.

Jtem die hohof vierdehalue waer ende en swaren.

Jtem luttike kauelic ene waer.

Jtem scharfuert ene halue waer.

Jtem daelkote ene waer.

Jtem walstede ene waer.

Dese waer heft ghecoft dat closter van northorn ende ijs nu ene ledighe waer.

Jtem dijt daelkote ijs nu vnghewaert.

Summa vijf ende twijntich waer ene halue waer unde twe schaer.

¹⁾ „Kokenberch” Hs. C. „Haeckenberch” Hs. B.

Die koten belegken in roder lescap.

Jtem dat dunnendal is en kote ende heft twe waer. ¹⁾
 Jtem die voghelsanc. Jtem dat harberteshues. Jtem
 die beuerberch. Jtem die luttike beuerberch. Jtem dat
 oesterbroec. Jtem bodinczel. Jtem smeding. Jtem de
 dauerborch. ²⁾ Jtem dat Inttike oelthues. Jtem die
 boechaer. Jtem dat tijkote. ³⁾

Summa twelf koten ende twe stede schaer.

Erue ende waerscap in elfter lescap.

Jtem wolsing ene waer die is half ghelecht in dat
 kote ende heft twe stede schaer.

Jtem dat grote bael anderhalue waer ende en swaren.

Jtem dat luttike bael ene waer.

Jtem lamberting twe waer.

Jtem bernding drie waer.

Jtem die monekinchhof derdehalue waer ende en swaren.

Jtem dat nijehues derdehalue waer.

Jtem die stoppe ⁴⁾ ene waer.

Jtem euerding ene halue waer.

Jtem petring ene waer.

Jtem arnding ene waer.

Jtem haer twe waer ende en swaren.

Jtem dat wechues ene waer.

Jtem vlederode derdehalue waer ende en swaren.

Jtem grote crucele anderhalue waer ende een vierdel.

Jtem droffotinck heft noch ene halue waer. dat steet
 in twijste. wer dat erue in lutter marcke ligghe dan
 oftet ene ledighe halue ⁵⁾ waer sij.

¹⁾ „schaer.” Hs. C. ²⁾ „Dancerborch” Hs. C. ³⁾ „tijkote siue
 tebelt.” Hs. B. ⁴⁾ „Scoppe” Hs. C. ⁵⁾ „halue” ontbreekt in Hs. B.

Kothen in elfter lescap.

Jtem dat depenbroec. Jtem dat vlenkote Jtem dat horlekote. Jtem wilmesberch. Jtem dat slaet. Jtem die hoofstede. Jtem dat nederhues. Jtem die achterstapel. Jtem luttike crucele. Jtem lambertinckote. Jtem die stenbeke. Jtem dat swarte kote. Jtem die vissche dijck.

Summa dertien koten.

Waerscap inder lulle ghehieten ledijghe waer.

Jtem dat capittel van oldenzeel ene waer.

Jtem dat closter toe vrendesweghen ¹⁾ ene waer ghehieten schopincswaer.

Jtem dat cloester van alberghen twe waer die ene ijs ghenomen ²⁾ van den oldenhues vnde die ander ³⁾ gheheiten van, almelo.

Jtem die snelle ene waer gheheiten van almelo. Nu die susteren toe oldenzael.

Jtem heer iohan van dronten drie vierdel waers ghehieten van almelo.

Jtem die begijnen van almelo ene waer ghecomen van den groeten bauele die heft nu wedder arnd van beruorde.

Jtem bruen van dulre eijne waer die drie vierdel sijn ghecomen van den oldenhues ende dat ene vierdel ijs ghecomen van den luttiken ghijzelinckoete.

Jtem fenne dalcoten ene waer ghecomen vanden ⁴⁾ scharuorde.

Jtem die blancke ene waer die is half ghecomen van

¹⁾ „vrendeswele” Hs. C. Zoo ook beneden. ²⁾ „ghecomen” Hs. C. ³⁾ „is” voegt Hs. C. er tusschen. ⁴⁾ „van den” ontbreekt in Hs. B.

euerding ende half van henghele nu arnt scheer. in den iaer van 1.VII arndt ijegher.

Jtem sweder van ouerhaghen ene halue waer.

Jtem die olde ioufer van beruorde ene halue waer ghecomen van den nienhues die heft nu dat closter van alberghen. ¹⁾

Jtem henrikes kijnder van beruorde ene halue waer gecomen van den nienhues.

Jtem dat luttike crucele ene halue waer ghecoeft van druffoting.

Jtem gijzelinck een vierdel ghecomen van reinboldinck nu heren iohan van drunten.

Jtem ene halue waer ghecomen van hengheloe.

Jtem een vierdel dat erue toe ouerinck.

Summa deertende halue waer ende een vierdel.

Jtem noch ene ledijghe waer die heeft dat closter van vrendesweghen ghecoeft vth den erue ghehieten dat dalkote.

Summa summarum van allen waeren inder lutter marcke seven ende tneghentich waer een vierdel ende twe schaer.

Summa van alden kothen vijfendedertich kothen ende twe schaer.

3. Waerschap inder lutte ghehieten ledighe waer ghescreuen mit den besitters der voerscreuen waer.

In den jaer ons heren MCCCCLXIII.

Jtem dat capittel van oldenzael ene waer.

Jtem dat cloester van vrendesweghen twe waer die ene is ghehieten scopincs waer ende die ander ijs ghecoeft vth dalkote inder lutte.

Jtem dat cloester van alberghen derdehalue waer die

¹⁾ Met later hand zijn de laatste 7 woorden in Hs. C.

ene is ghehieten almeler waer ende die ander is ghecomen wth den oldenhues ende die halue was der older ionferen van beruorde ghecomen van den nijenhues.

Jtem die susters inden begijnenhues toe aldenzael ene waer ghehieten van almeloë die plach die snelle toe hebben.

Jtem arndt van beruorde ene waer gecomen van den groten bauele ende nu heft dat cloester van vrendesweghen.

Jtem fenne dalkoten ene waer ghecomen van den scharsvoerde.

Jtem Arndt die yegher twe waer die ene was bruens van Dulre ende die drie vierdel van deser waer voerscreuen sijn ghecomen van den oldenhues ende dat ene vierdel van den luttiken gijzelinckote. ende die helfte van der ander waer is ghecomen van euerding ende die ander helfte van henghele in der lutte ende die waer vorsz. plach blancke hinrick toe hebben.

Jtem Clawes van Ouerhaghen ene halue waer.

Jtem hinrick van beruorde ene halue waer ghecomen vanden Nijenhues.

Jtem hermen van eerde ene waer de drie vierdel ¹⁾ sijnt van Almeloë ende dat vierdel is ghecomen van gijzelinc. die heeft nu heer iohan van drunten.

Jtem ghese van heijden ene halue waer die is ghelecht int luttike crucele die is ghecomen van druffoting.

Jtem ene halue waer vth hengele die heft nu hinrick lansinck.

Jtem dat erue to ouerinc een wierdel van ener waer.

Summa van allen ledighen waren viertende halue waer vnde een verdel.

Ende hieten ledighē waer want sie een hoert nu niet toe den eruen daer sie pleghen toe te horene.

4. In den iaren vnses heren etc. bij raede her iohans boningerhof een rentemester toe buermarke inder tijt. soe heeft die meijer toe volkerinck ouerghegeuen den erfexen ende den ghemenen buren ene wuste bewassene maet mijt eijken holte gheheijten die luttike maet belegghen bij den hakenberghe die toe sijnen erue plach toe hoeren. Daer sal dat erue toe volkerinc wedder voer hebben wanneer een ackeren is twe schaer.

5. Jtem inden iaren van XLIII heft henric van rede voer hem ende sijnen erfghenamen ghewesselt den erfexen ende buren der lutter marcke enen bewassenen campe mijt eijkenen holte ghehieten die kinnicher bij den bodinczel die daer ¹⁾ toe hoeren toe den oldenhues. ende is belegghen bij den ouerhaghe an die ene zijdt int oesten. ²⁾ Daer heft hie wedder voer ghenomen van der marcke enen wuesten camp belegghen bij scuethouer essche den hie ghelecht heeft in dat harenter. ³⁾

6. Jtem in den iaer van XLIIJ vp sunte pauwels auent Conuersio verdroegghen zementliken die erfexen der lutter marcke ende die erfexen ende buer berchuser marke mit hegghermanne den dat erue toe druffoting vp die tijt sijn was. dat die lake die ijn voertijden gheghaen was van den erfexen ende buren voerscreuen vp beijden tzijden. die solde soe blijuen Ende wanner druffoet tijtmerde vp sijn egenne vp ⁴⁾ druffoting hoerde in die lutte. soe sol den hem die lutter buer. buerrecht doen ende nicht eer.

7. Jtem dat ordel van meijerman etc.

Jtem van den scapen. Jtem van den hoeltdeijlen

¹⁾ „plach” voegt Hs. C. er tusschen. ²⁾ „etc.” voegt Hs. C. er bij. ³⁾ „Doe dit gheschach daer weren an ende ouer etc.” voegt Hs. C. er bij. ⁴⁾ „toe” heeft Hs. B. in plaats van „vp”. Beter zin zoude „soe” geven.

ende van den laten. Jtem cijne koerbokke. Jtem van den telghen des iaers. Jtem van den swornen.

Jtem dat capittel vier waer die ene is eijne ledijghe waer. een halue waer van den luttekenhues een halue waer van meijerinc een halue waer van merschues. een halue waer van dalhues. van egbertinc een halue waer.

8. Jtem een ijetlick swornen in vnser marke heeft tien schaer akerens. achte voer sijn schutten ende enen bulle schaer ende ene beer schaer.

9. Jtem wanneer dat bern en ghedaen is soe sullen die swornen omme ghaen scutten als dat ghewoentlick ijs.

10. Jtem wanneer die brant vp ghehouden is. soe sullen die erfexen die rijchter mijt den swornen openen alle wruchte dat die verkene ouer al ghaen moghen: want nijemant ghijn egheen ¹⁾ holt in lutter marke een heeft.

11. Jtem dat welck buer hadde enen gaerde ofte ene maet daer ackeren ofte boeck in velle dat mach hie mijt sijnen eghenen verckenen bedrijuen der wijle dat ackeren inder marke is. of hie machet wtlesen ende werpent vp die marke. meer laet heet ligghen soe langhe dattet inder marke vppe is soe moet hie lijden datmen den gaerden ofte maet openen ghelijck een ander wruchte.

12. Jtem wannen dese wruchte voersz. gheopent sijn alsie voersz. is. die sie dan wedder toe makede die breke xx pennijnghe soe vake als hie dat dede.

13. Jtem van den wroghe. ²⁾

Jtem nae older ghewonten vnser marke soe salmen alle iaer hebben ende holden ten mijnnesten neghen holtinghe ende drie bote. dat is toe verstaen dat men toe der derder holtinghe een ijghelick sal ghelden sijnen

¹⁾ „eijghen” Hs. C. ²⁾ In Hs. C is het opschrift: „Jtem van den scuttene. Van der wroghe.”

broke. Ende dat iaer ghaet an toe alle godes hillighen.

14. Jtem wanner en rijchter mit sijnen buren een holtinghe holden wil soe moet hie dat boetscappen vth sijnen huse in drien huesen hem naest ghelegen. als bij namen in poling in die spracstede ende in die groenhaer. soe moet dan een ijghelick van den drien die boetscap voert segghen sijnen naesten bij xx pennijnghen ende die dan voert sijnen naesten als dat woentlick is an wen dat dan bleue die der boetscap niet voert een seghede die breke xx pennijnghe. Ende mit den scriver dat sal een wesen van den capittel.

15. Jtem wanner een rijchter mit den erfexen die daer toe ghesaet sijn ten mijnnesten ende mit den buren ene holtinghe ofte ene wroghe hebben wil, soe sal en rijchter sijtten ghaen vp die benke mit twen sijner buren toe kornoeten ende heghen een gherichte als woentlick is ende ghebeden dan den buren bij xx pennijnghe dat sie in die benke gaen. wanner dat gheschiet is soe sal hie esschen die swoernen dat sie wroghen dat wrochber ijs.

16. Jtem weert sake dat een rijchter ghebroken hadde die ijs hem schuldich seluen toe wroghene des gheliken moeten ock de swornen doen.

17. Jtem die rijchter of die swoerne of sie oock ghebroken hadden die moghen die twe ersten holtinghe verswijghen dat sie hem nicht een wroghen mer toe der derder holtinge soe moeten sie hem seluen wroghen ¹⁾ wert sake dat sie des nicht een deden soe hadden sie oer swoerne recht verloren.

18. Wat wroechtber hoelt is.

Jtem een hoelt dat sij eijken ofte boeken dat soe groet is dats twe ossen mit enen iucke nicht moghen

¹⁾ „mer — wroghen” ontbreekt in Hs. B.

ouerboghen dat steet ende wasset dat is een wrochbaer holt.

19. Jtem een eijken holt ofte en boeken holt dat soe groet is dattes en buer mit sijnen huesghesijne up sijnen waghē legghen mach dat naeste rat vtghetoghen ende ouer dat echterste raet gheboert. dat maclimen gelden mit xx pennijnghe. is dattet meerre is. soe ist een groter broke.

20. Jtem eijnen eijkenen toech ofte enen bokenen toech mijt xx pennijnghen.

21. Jtem eenen balken salmen ghelden mijt xi. pennijnghen.

22. Jtem enen koer eijkenen boem of ene koer boke mit seuen schillinghe.

23. Jtem wert sake dat welker erfexen ofte buer bome mit voersate verbrande ofte zoerde. dat salmen holden ghelick eenen ouerhouwe.

24. Jtem en erfexen ofte en buer die enen how heft inder marke die mach elkers iaers houwen vp sijnen broke enen eijkenen boem ofte enen eijkenen toech. ende en boken holt ofte enen bokenen toech dat is toe verstaen elkes iaers een eijkenen ende een boken staem of toech dat is allijke veele ende niet meer. houwet hie meer dat is een ouerhouwe. ende dat sal hie vergelden voer een ijewelick als hijr nae bescreuen staet.

25. Jtem weert sake dat een erfexen ofte een buer enen ouerhouw dede. die heeft ghebroken aldat hie ijn sijnen hues heeft neder den balken. ende al sijn cleder wtghesecht sijn nedercleet dijt mach men em al te samen af penden mijt rechte sonder wedderzegghen van ijemande.

26. Jtem wert dat een erfexen enen broke ghedaen hadde inder marke dat mach men soeken an sijnen meijer ende nicht veele.

27. Jtem elck erue in vnser marke heft niet meer dan enen how. dat is toe verstaen. ist dat die meijer houwet soe een mach die erfexe niet houwen.

28. Jtem enen balken voer xl. pennijngghen ende die sal nicht meerer wesen dan een ijghelick buer diene houwet mit sijnen eghenen waghene daer hie mede toe holte ende toe heijde vaert vp sijnen hoof vnbehouwen. ende mit sijnen eghenen voelke ghewaghent ende mijt sijnen eijghenen gulde voren mach. Weert sake dat hie den balken vp der stede behouwe ofte kortene soe moet hie ene ghelden ghelijck enen koerboem.

29. Jtem eenen koereijken boem ofte eene koerbokke salmen ghelden mit seuen gude schillinghe.

30. Jtem een koter een heft ghenen houwe inder marke.

31. Jtem inder derden holtinghe alle tijt des iaers soe sullen de ghene die gebrokert hebben oeren broke betalen. ¹⁾)

32. Jtem den vorsz. broke salmen deijlen in drije dele. den derden deel den rijchter van mijns heren wegghen. den anderen derden deel den erfexen ende den derden deel den buren.

33. Jtem van den ackeren.

Jtem wanner god een ackeren gijft soe sullen die erfexen mit den ghemenen buren ghaen die alijnghe marke doer te besien woe manijghe schaer elke waer doen moghen ende dat sal omtrent vnser lieuer vrouwen toe vierhoechtijden wesen. ¹⁾)

34. Jtem men sal hebben inder marke ene steede als bij der sprackstede daer sal men een schoet ²⁾) maken daer salmen elken verkene een brant gheuen. Ende

¹⁾) „Weert sake” staat nog hier achter in Hs. C. ²⁾) „ofte etc.” voegt Hs. C. er bij. ³⁾) „shot” Hs. C.

daer sal malck toe sien die daer verkene brenghet dat sie al ghebrant sijn. want welck daer niet ghebrant een weer dat salmen holden ende schutten voer een vnghewaert verken.

35. Jtem nae older ghewoenten soe salmen drie daghen inbernen.

36. Jtem een ijeghelick buer sal sijne alijnghe verkene vp den brant brenghen mit al sijnen roden kodekene. ten weer sake dat wie soe kleine kodekene hadde dat hie deer daer niet wal brenghen konde. soe sal hie nemen enen swaernen wth sijn leeschap ende enen sijnen naesten naeber die hem helpen betughen woe vele der kodene sij.

37. Jtem weert sake dat welck buer verkene in sijn schoet ¹⁾ leghede. etc.

38. Jtem niemant noch erfexen. buer ofte ijemant anders een sal eijkelen noch boeck van den bomen schudden ofte werpen edder slaen bij eenre pene van xx pennighen. want soe vake dat geschuet etc.

39. Jtem den irsten wanner men die verkene inbrant. soe sullen die erfexen ende die rijchter mijt den swaernen vnde voert die ghemene burenen. die daer dan vergadert sijn verdraghen ende eens werden der lijkinghe ende helpen daer toe den alinghen ersten dach dat men den enen lijke als den anderen nae oerre besten wijschaep.

40. Jtem die anderen daghe soe sullen die erfexen die richter ende die sworen voert lijken als dat recht ende ghewontlic is.

41. Jtem wert dat welck buer inder marke die ghijn akereen krijghen konde toe een deel verkenen die mach sijne verkene ghaen laten toe sunte reinigius daghe.

¹⁾ „schot” Hs. C.

ende voert nae den daghe soe moet hie sijne verkene vorsz. vthdrijuen ofte in sijn schoet legghen ofte men mach sie schutten ghelick vngheuerde verkene.

42. Jtem wanner die erfexen die daer toe ghesaet sijn mijtten richter ende sworn verkene ghelijket hebben nae oerre besten wijtscaep. ende vthghesecht woert van den richter. dat een salmen nicht weder vme segghen ofte anderwerue lijken.

43. Jnt Jaer onses Heeren Duiesent Vierhundert ende Vierentseestich des Maendages voer Sa^c Bartholomeus dach, is een gemeine Holtinck ende Buerspraecke geweest jn der Luetter Buerbencken. voertan jnden seluen Holtinck vnde Buerspraecke js gecommen Willem ten Leppinckhaue, ende Jan ten Krumenhaue, Engelbert Hoenhoff ende vrageden een ordeel, wat eene brecke de eenen Boom jnden baste hemelick boeckede ende quessede daer hije van soerde, ende geene vrucht meer dragen konde.

Jtem daerop wijset die Luetter Bueren dat moegen hem trecken soe hoege als men wil, het stae ter Buer genaeden ende der Erfgenaemen, het sij halff moert

44. Een ordeel vrageden se ofte een eenen boom soerbrande ende geene vrucht meer dragen konde, wat die daeraen brecke.

Jtem daerop wiseden die Luetter Bueren, daer brecke hie soe voel aen, ofte hie dat doch en wech gehouwen hadde, mit eenen boome, want dat were apenbaer, men ¹⁾ brande he men ¹⁾ jnden seluen jaere ofte hadde gebrandt, dat stonde oock ten Buer genaeden.

45. Een ordeel vrageden se ter seluen voirsz tijt, ofte een were die Seijlandt ofte Medelandt hadde, daer

¹⁾ Naar 't schijnt moet men tweemaal „mer” lezen, zoodat de zin wordt: **maar brandde hij meer, enz.**

marcken holt op stonde, ende dat holt verclaget hadde als marcken recht is, ende wolde dat holt affraeden, ende dat holt eerst soerde mit bernen ofte mit boecken, were hen, die voeruerclaginge daer aen baeten muchte, dan hie die bueren gebroecken hebben, wat daer recht om sij vrageden.

Daerop wijset die Luetterbueren, als dat holt verclaget als recht is, ende Jnden seluen Jaere geradet ende heeft den Bueren dat holt nicht geergeert, soe en heeft hie nicht gebraecken, ende men sal des holtes nicht ergeren, ende men moet dat wal betteren.

46. Een ordeel ofte eene weere die Seijlandt ofte Medelandt hadde, daer Bueren holt van affraeden wolde, woe hiet met rechte bij brengen solde.

Daer wordt op gewijset, dat sal hie op drien holtingen verclagen, ende wannen hie dat geclaget heeft, soe sal hie dan bijnnen denseluen Jaere raeden, Ende is het Boulandt, dat men daer auer bouwen mach ende nicht en hindert, Jsset Medelandt datmen daeromme meijen kan, Ende voertaen sal hie dat holt mit toppe mit torue alheel op die gemeine marcke voeren, men ¹⁾ hie mach die toegen beneuen den holte afsnoeijen, men ¹⁾ top ende hertwortel sal heel bliuen, Ende soe mogen die Bueren dat holt bueten opt hoegeste, ende soe mach hie dat holt nemen daer voert gebuctet weert.

47. Een ordeel vrageden sie ofte een weere die eenen koerboem houwe bauen sijn recht dat hem gebaert Jaerlicx Jnder Marcken, wat die brecke het weere Ecken ofte Boecken.

Jtem daerop wijseden die Luetterbueren, dat solde staen ter gemeinen buer genaeden.

48. Een ordeel vrageden sie ofte eene weere die

¹⁾ Ook hier schijnt „mer” (maar) gelezen te moeten worden.

eenen hallen boom, dat weere Ecken ofte Boecken, Ende noch groene toege hadde, ende noch vrucht dregen muchte, weer die oock mijn brecke, dan offet een dichte marcket holt weere.

Jtem daer wijset die Luetterbueren op, dat hie soe voele brecke, offet een ander dichte marcket holt sij.

49. Een ordeel vrageden sie, woedaene die xx penningen weesen sollen, daar neu den kleinen holtbroecke meede betaelen mach, mit rechte sick beloepen.

Jtem daerop wijseden die Luetterbueren, die xx penningen op Achtehalve placke, Ende dat een Buer daer voer houwen mach eenen stam, dat ware ecken ofte boecken, Ende des Jaers nicht meer voer xx. penningen. Ende weert saecke dat hie meer houwe Jnden seluen Jaere dat weere klein ofte groeff ecken ofte boecken, daer brecke hie aen allent dat hie heeft nedden balcken, ende mach hem affpenden sijne kleder vanden Lijue op sijn nedder klet toe enz.

50. Jtem noch een Wilkoer vanden koerboom ecken ofte boecken die de Bueren plegen toe hebben op den Sent Js offgesadt, bij consent der Erffexen mit den Bueren, soe dat men der nicht houwen en sal, men ¹⁾ voerden Ecken koerboom, salmen den Bueren geuen Eenen golden Rinss gulden. Ende voerden Boecken koerboom salmen geuen $\frac{1}{2}$ golden Rijnss gl. ende dit voern. gelt salmen nemen vuint der marcke opden minnesten schaden.

51. Jtem noch een Wilkoer vanden Wageboecken is gescheen Jnden Jare onsz Heeren, Duisent Vierhondert Negenentnegentich op onser Lieuen Vrouwen auent Natiuitas datmen die Wageboecken sal wijsen op eenen

¹⁾ Lees weder „mer“.

dach tusschen Sanct Martens dach ende Middewinter, vnde soe salmen den Schotter haer gelt geuen nae older woente, Ende men sal die Boecken bicken, gelick alss men die boetholter doet.

52. Jnden Jaere onses Heeren doemen schreff' Duijsent Vierhondert ende Lv. Js een holtinck ende gemeine buerspraecke geweest Jnde Luette Jnden Buerbencken.

Jtem Jnden seluen holtinck ende Buerspraecke Js gecommen Johan ten Leppinckhaue, Henrick Wedemhoff Werner Kolthoff vnde vrageden een ordeel van wegen der Groeten bueren toe Enschede wes een Schotter verdoen muchte, want hije tot der Marcken beste vuytgenge, daerop wijseden die Luetterbueren een maltijt van iij penningen muchte hie verdoen, wan hie toe der Marcken beste vuyt weere.

53. Jtem een ordeel vragede Leppinckhoff, wes recht een Kotter hadde Jnder marcke.

Daerop wijseden die Bueren vander Luette, dat een Kotter muchte sproecken Jnder marcke, ende wes hie mit eenen haecken muchte trecken, ende op Middewinter auent eenen toech muchte houwen den hie affreecken konde mit eener bijlen, daer dat helue twee voet aff lanck weere, vnde hie muchte eenen keruelspaen leggen vnder den voet vnde hoegen sick daer meede, soe brecke hie iij penningen, vnde houwe hie daer en bauen, soe brecke hie wes hie aen sijnen Liue hadde op sijn nederklet, vnde wes hie neddenbalekes jn sijn huijs hadde.

54. Jtem een ordeel vragede Leppinckhoff wat eene brecke die eenen boom snoeijede Jnder marcke.

Daerop wijseden die Luetter Bueren, snoeijede eenen boom van bauen dale soe brecke hie xx penningen,

meer snoeijede hie eenen van nedden op, soe brecke hie van elcken toege xx penningen.

55. Jtem een ordeel vragede Leppinckhoff wes een buer hebben muchte des Jaers op sijnen broecke

Daerop wijseden die Luetter Bueren voer Recht, een Ecken vnde een boecken aesmaete telge groet muchte hie eens des Jaers houwen, vnde daer brecke hie aen Jttelicken Stamme xx penningen, vnde houwe hie daer en bauen dat solde staen toe der Bueren genaede.

Jtem dit wijseden die Bueren Jnder Luette voer recht, also voer geschreuen Js.

56. Anno Lxiiij op Sancte Mattheus dach was soe swaeren windt, dat daer soe voel holtes nedder weide, dattet die Bueren delden, ende mijn Jouffer van Benthem krech ij¹/₂; Rinss gulden dat sie des genieten wolden.

57. Jtem aldus hebbe Jck ontfangen ende verstaen van mijnen Vader, dat Wilkoer ende marcken recht sijn, ende olde gewoente Jnder Enscheder marcke, Alzoe, dat mijn Joncker ende sijne voervaren plegen toe hebben die grauen broecke van ecken ende boecken dat aesmaete groet was, ende daer voert en bauen dat marcket holt was, dat mijn Joncker ofte sijne Voeruaeren plagen toe hebben vanden broecken den derden penninck, ofte den derdendeel als men dat verstaen wil, ende die gemeinen Bueren die twee deel.

58. Jtem voert aen die broecke van den daer beneden, als van berneholte daer broeck aen schuet, Voert togen, turrijs ofte woe dat gelegen sij, dat daer beneden Js, dat plecht toe hebben die opden Iippinckhaue woent ende dat holtgerichte verwaert den derdendeel ende die Bueren die twee deel.

59. Jtem oeck heeft hie den derdendeel van elcken wagenboecke ende boetholte de xx. penningen, ende heeft

meede als een Schotter heeft, men [mer] hie heeft oock sijn boetholt wan die anderen bueren een houwet een houesche bedt, wan daer een aekeren Js Jnder Marcke.

60. Jtem aldus Jsset gehouden Ju voertijden mitten Schotters der Marcke, ende dat sie geen boetholt sollen houwen, dan men gijft hem wal wan sie affgaet toe fulleste oerer verteringe ende vnlust, toe eenen voer marck holts, want sie geen boetholt en houwen, als een ander buer Jnder tijt sie Schotter sint. Die Schotters wan sie om der Marcken beste [vuijt] sijn geweest moegen sie daer haues op teren toe marcke rechte vuijt der marcken in maeten hier nae beschreuen.

61. Soe salt sie die teringe nemen op den minnesten schaden van holte, daeraen nijemant toe seggen heeft, ende nemen dat van Soeren holte, dat nicht seer vruchtbaer en is, ende tasten nicht in groene horste, daer die doel hen gaen sal, dat eckene ende boeckene nicht toe groene.

62. Voert aen soe en sal een Schotter ofte twee off meer nicht sliten ofte vercoepen ofte verdoen Jnder marcke holt, ten sij mit raedt des Holrichters ende met wettens der gemeine Schotters ende ore gemeine belieff sij, weert saecke dat daer en bauen schege, daer wolle . . . apenbaer onuerhuet voer de gemene buer sij, weert saecke dat sie dat onredelick maeckeden, daer moegen sie die Bueren omme straffen.

63. Jnder Luetten wijset men voer recht, dat een Schotter mach verdoen op die Marcke, want hie ter marcke beste heeft vuijtgeweest iij penningen, welcke vier penningen der xx macken vii¹/₂ placke, soe beloepen dieselue vier penningen vj Duetmer, Ende alle bij namen der penningen een 1¹/₂ Duetmer.

Soe wan dan een Schotter ter marcke beste vuijt is

geweest, als sick dat gebuert, dat hie dan mach verteren op die marcke iij penningen beloep Jttelick penninck $1\frac{1}{2}$ duetmer ende die vier vj Duetmer. Soe wan dan een Schotter ter wecke genge toe marcke beste twee dagen dat Jaerlanck, dat were des Jaers Jtlicker Schotter toe verteren omtrent des Jaers xxxii $\frac{1}{2}$ brp. Soe beloepet die soeuen mans omtrent des Jaers xv oert gl. ii $\frac{1}{2}$ krst. Soe sint noch des Jaers omtrent .ix hillige dage behaluen die Sondage, dat beloepet soe voel tijts dat sie nicht toe broecke gaen en doruet ten weere saecke dat sie wat wusten datter marcken schedelick weere, soe en hebben sie geen tijt toe vermidene hillige dach, ander dach, noch dach noch nacht, ende belopen die hillige dage wedder aff, want die beloepen omtrent ix wecke ii $\frac{1}{2}$ gl. Soe bliuet xii $\frac{1}{2}$ gl. ii $\frac{1}{2}$ kr. bij namen .arn. gl. xv kr. voer den gulden, noch soe droge die Meijmant oock wat off, wante sie alsdan soe voelle nicht toe broecke gaen en doruen, doch sie sint altijt schuldich die marcke toe waren sonder onderlaet.

64. Jtem want onse Lieuer Godt akeren gijft ende Jnder tijt datmen schutten sal soe drecht dat oock aff, want sie dan van anderen veruallen teren sullen oer Schotinge ende oer drie scharen ende voert dat akeren ten Golkatte, ende daer omlanck Jn onser marcke, Voert toe Jpekemolen Jnder Louenborch ende Jnder Harleborch, ende voert moegen die wile dat akeren duert nicht teren vuijtter marcke van holte.

65. Jtem op Mittwinters auent mogen die Schotters een redelijck holt opten minnesten schaden nemmen toe Offergelde bij raede onses Holtrichters.

Jtem Holt dat in stillen winde faldt.

Jtem dat Wagenboecken gelt behaluen den derden-deel den Holtrichter.

66. Jtem des solt die voern. Schotters der marcke beste doen dat Jaer vuyjt soe dat sie Jnden alleene geen tijt meer en hebben oers selues arbeitd toe doene, dan soe voel elckes dages, wanner oer vollick heeft gebouwet daer moegen sie voer hen gaen ende stoeten oeren staff tendes dat landt, is die rogge daer reede oppe, soe moegen sie een mudde seijen ende gaen haes- telicke hem [hen] ter marcke besten ende der Bueren.

67. Jtem buten dat akeren al dat Jaerlanck moeten sie gaen to marcke beste wan sie die Holtrichter vuyjt- baden, off wettet sie doch daert noet Js sullen sie gaen der marcke beste toedoen.

Jtem ofte deese voern. Schotters deses gebades nicht en deden, off dat sie stillelicken holt verkooften vuyjtter marcken, mach men sie vuyjten bueren leggen, ende schelden sie meinedig ende men mach sie Jnden Sendt verclagen.

69. Jtem Jnt eerste doe Jck angenck verterden sie omtrent xvj ofte xviii or. [arn.?] gl. doe haddet een goet akeren geweest. Anno Dom. Lxij. Dat ander Jaer doe was voelle holtes nedder weidt, oock omtrent xvij ofte xx gulden vertert.

70. Jnden Jaere van Lxvj etc. Js een scheidungge geweest, dat Lubbert Schroder broecke gedaen hadde den bueren aen holte bijder Landstegen, dat hie vier boome die toegen affgehouden hadde, ende meende daer geen broecke voer toe gelden, want bijnnen der Wigbolden was, oock hadde hie een holt gehouwen Jnden Essche ten Golkatte, ende een holt dat die Windt nedder worpen hadde, dat hie ons oock offhendich gemaecket hadde, ende dachte daer nicht aff toe geuen, want op sijnen gronde was, ende des hem die bueren tzamen auergaen hebben, ende dat hie sijnen broecke

daer voer gegulden heeft, soe wal bijnnen den wigbol-
den als bujten deese scheidinge Js gegaen, auer die
voern. vier stemme beneuen der Leemstegen mit namen,
voert die anderen ten Golkatte daer toe, toe Henrick
Dorninghes huijs opten voern. dach voer Sante Panne-
cracius dach, hier weren toe deegensluijden, Heer Geert
Pinniuck, Dornnick aen Lubberti sijt, andie ander sijdt
Willem spelborch, Wolterdinckhoff, Ludiken Euekinck
die Olde toe Lijppinckhoff voert Albert Klocken Rent-
meister mijner Joufferen dan ¹⁾ een auerman toe voert
meer Jan Wessele, Jan Ribbert ende Willem Lippinck-
hoff voert meer guede lueden genoeg, dat sie voer
hem gebeden hebben, dat hie golt voer dat gelach een
gulden, ende den Bueren $\frac{1}{2}$ tonne biers.

71. Jtem daer toe voeren hebben die gemeine bueren
een windt vallen holt gebuetet, opten Golkatte voer
xij krst. daer Jan Smedeken dat gelt toe vuytgaff.

72. Die Wilkoer der Enscheder marcke, wat een
Jegelick heeft gebraecken an deesen auerhouwe Jnder
Enscheder marcke [die] bouen sijn recht houwet sonder
recht ofte oerleeff vanden geenen daer sick dat behoert.

73. Soe wie een ecken marcket holt houwet, ofte
doch vruchtbaer ofte nutte is omtrent aessmaete groet,
daer brecke hie aen eenen Rijns gl. Ende houwe hie
meer Jnden seluen Jaere dat wer dubbelt, soe vaken
als hie meer houwe, ende solde altijt opwokeren Jnden
seluen Jaere.

74. Jtem eene boecke die vruchtbaer Js ofte nutte
toe velgen ofte toe aessen, Js omtrent aessmaete, daer
heeft hie an gebroecken eenen Postelates gulden.

75. Jtem een ecken ofte een boecken stam die daer

¹⁾ Lees: „dar“.

beneden Js een weinich van grotte dat stiet toe genaede ofte halff gelt.

76. Jtem wert saecke dat wee houwe ecken ofte boecken voelle bauen aessmaete Jnder meininge dat hie genoegh houwen wolde voerden voern. gulden dat stiet op genaeden ende nae gelegenheijt des houwes.

77. Jtem een Ecken ofte een boecken stam daer beneden soe kleine dattet twee ossen mit eenen Joecke nedder gaen kondt, dat mach hie gelden voer xx penningen.

78. Jtem wie berneholt toe marckede brachte, ende offet vuytter marcke houwe ende vercoofte ofte verbrachte daer brecke hie aen $\frac{1}{2}$ arn. gulden.

79. Jtem wie sijn Lanckwagen vuytten stelle vercoofte ofte verbrachte, dat weere top ofte nedder stam, ende weert van sijn seluest holte, omme gebreckes willen, Js dat meede verwilkoert daer brecke aen Jttelick $\frac{1}{2}$ arn. gulden.

80. Jtem een Wilkoer dat nijemant meer tunrijs sal houwen Jnder marcke dan hie voert toe nutticheijt sijner weere brenget ende vertuent, Ende wert saecke dat Jemant Jnder marcken tuenholt ofte rijss nedderhouwe, ende nicht ten oerbaer en brachte ende lete sie verderuen ende bij namen voer meije vuyt den Brocke voerde, die sal voer Jttelicke stoeck gelden xx penningen.

81. Jtem wie sueppenroeden ofte vlegelkloppe vuytter marcke houwe ende verkoefte ofte verbrachte meer dan toe sijne noetdrueft, daar sal hie voer gelden voer Jttelicke stoeck xx penningen.

82. Jtem wie olde boome ecken ofte boecken nederhouwe ende alzo gedaen weeren dat sie een Buer houwen muchte mit rechte, ende dan liggen leten, ende redde die voer Meije nicht op daer brecke hie

aen een halue tunne biers. Ende dan muchte sie een ander Buer wal opreeden ende gebruicken.

83. Jtem een Wilkoer dat nijemant sal marcket velgen ¹⁾ reeden vuytter marcke, dat sij van sijne Wageboecken ofte woe hie dat holt kreges, ende daer sal hie aen brecken gelick een auerhouwe.

84. Jtem een Wilkoer wie broecke dede nae Sonnen ondergange ofte voer Sonnen opgange dat weere dubbelt broecke.

85. Jtem een Wilkoer ofte broecke schege Jnder marcke, ende dat een ander buer ofte een Kotter ofte een Jnwonner der marcke medde genoette medde wuste ende des nicht te kennen geue heimelick ofte openbaer woe hie lieuest dede den Holtrichter ofte Schotteren daer brecke hie aen gelijck den anderen kundemen dat aen hem vinden.

86. Eene Wilkoer alzoewanner een deel is dat niemant sijn deelholt ofte ander eggeholt reeden sal opden stam ende woltstede daer dat ter erden valt, dan hie sal dat opladen ende voerent op een bloeten bruck ²⁾ ofte velt, dat hie geene bussche tredde ofte delligen en dorue, ten weere saecke dat daer wellick holt met weere datmen nicht heel heffen ende henfoeren en konde, daer sal hie omme bidden, dat men daer medde voege soe sal men hem wal guedertieren vallen. Ende weert saecke dat daer en bauen schege daer brecke hie aen x Rijnss gulden. Nae Js dat gesaedt Jttelicken stam op een halff tunne biers.

87. Een Wilkoer Js gescheen als wie sick timmerholt leet wijsen vuyter marcken, sijne weer ende hoffsteede medde toe betteren, dat sij waer dattet toe

¹⁾ „telgen“ zal men lezen moeten. ²⁾ „brinck“ (?) *Levet. 1000*

sij, huijs, schuer, schoppe, putte, tuene geen dinck vuytgescheiden, dat sal hie vertimmeren, als daer hie dat op ontoeft, ende weert saecke dat hie dat verkoefte ende verbrachte daer sal hie voer gelden, gelick ofte hie dat doch gehouwen hadde vngeleuert. Oeck weert saecke dat die Man Huijs ofte Spicker ofte Schoppe timmeren wolde, soe sal hie dat Jo binnen Jaers oprichten naeden dat hie dat holt nedder gehouwen heeft, ende die marcke verdeert is ofte hie is vellich. Ende oock als hie dat holt eerst beginnet toe houwen ende toe voeren, soe solt sie dat voertanne vuythouwen, ende voeren binnen eenen koerten tijt, die hem die Holtrichter ende Schotter dan settet.

88. Een Wilkoer dat alle timmerholt ende ander wijset holt gebuetet holt salmen medde binnen Jaer vuythouwen, bij namen bijder Schotter tijden, dat hie daer Jnne oeren Schotter beuelle gekregen heeft, ofte dat sal der marcke wedder verschennen weesen, ende houwet daer Jemant naeden Jaer daer brecke hie an als een ander auerhouwe.

Jtem die Boetholter ende Wagenboecken dergelicken.

89. Jtem wanner een Buer sijn Huijs veroldert ofte verongelucket is, soe Js onse recht, dat men die Buer moet wijsen vuytter marcke ende toe timmeren op die rechte salsteede toe vier gebunden.

90. Een Wilkoer mitten Boetholteren alsoe dat een Buer eens des Jaers, behaluen Jnden Jaere als men deelen sal houwen mach een holt van eenen haluen voet groet voer xx penningen toe betaelen op ons lieuen Vrouwen auende Natiuitas Jnden herueste, Oeck sal een Jttelick sijn holt seluen op sijnen Hoff voeren tot eenre tijt, ende wal hadde hije dat eenen anderen verkooft omme gebrekes willen.

Oock sal hie dat kundich doen waer hie dat gehouwen heeft, den holrichter ofte den negesten Schotter den hie eerst bekommen kan bijder soluen Sonnen, Ende die sal dat voert seggen den Holrichter ende den gemeinen Schotteren omme gebreeces willen ende wert saecke dat daer en bauen schege, ende dat die Holt-richter daeromme naesoecken solde totter anderen Sonnen, soe solde hie dat gelden voer een auerhouwe, Ende bracht andie Schotter ende verswegen sie dat soe quemet op sie.

Jtem betaelde hie nicht op onser L. Vrouwen auende, dat weere des anderen dages dubbelt.

91. Jtem een Wilkoer mitten Wageboecken, Alzoe wanner een Buer bewijsen kan, dat hie behouet tot sijn selfs wagen, soe sal hie begeren van den Holt-richter soluen een Wageboecken, soe sal het met medewettene der Schotter mit hem gaen ofte voegen daer twee Schotter toe die des gelouet sijn, ende wijsen hem eene boecke opten minnesten schaden, toe vier raeden velgen aen sijn wagen voer xx penningen, ende doen dat voert kondich den Holrichter ende anderen Schotteren, die daer nicht medde en weeren alzoe waer sie geweest js.

Oeck sal hie die boecke seluen opuoeren den top mit den nedderstamme omme gebreeces willen. Ende bruicken dat tsamen tot sijnre weere ende voert en wech voeren bijder Schotter tijden Jnden seluen Jaere, weert saecke dat daer en bauen schege dat weere gelick een auerhouwe.

92. Een Wilkoer dat nijemant sal kolholthouwen ofte bernen Jnder gemeinen marcke.

93. Desse voergen. Wilkoer moegen die Bueren alle Jaer opseggen op onser L. Vrouwen auent Natiuitas.

94. Jtem onse olde Wilkoer ende recht is, wan een holt ontfalt op ander Holt ende tebreckt Jnden nedderualle dat ecken ofte boecken Js, daer breckt hie aen ellick stamme xx penningen, Jndien dat hie dat toebraeckene holt liggen ledt, ende houtet ende voert het en wech soe Jsset broecke, Ende wert saecke dat hie sijn holt nicht en houwe mit tween haggen naeden minnesten schaden ende houtet omlanx an, ende leete den holte sijnen ganck hebben dat stonde anders

95. Jtem dat deelholt dat dan gebicket is, daer is geen sonderlinx Wilkoer off, ende stet tot des Edelen mijnes L. Heeren lieuende.

96. Jtem op onser Lieuen Vrouwen auent Natiuitatis een Wilkoer gescheen auermits den gemeinen Bueren vanden Boetholteren, Alzoe, dat die verwilkoer ¹⁾ der Boetholter doet Js.

97. Jtem die Holtrichter mit den Swaren sollen daer vier toe kieser vanden Bueren, die vier sollen die Boetholter wijsen ende bicken van soeren holte op eenen dach, opten minnesten schaden tot sulcken boet penningen toe, van oldes gewoentlick is, vnde sullen sie dan mit lotten van een leggen.

98. Vpden soluesten dach voerwilkoert toe allen tijden want ²⁾ men Swijne Jnde marcke brandt salmen die gemeine Bueren daer bij baeden, ende want ²⁾ opden dach die Swijnen gebrandt sijnt, sal die Holttrichter die Jseren toezegelen, ende denseluen wedderom doen die sie toe verwaerne plegen, vnde die anderen dage wan man brant dergelicken hen ten leesten, dan sal dat zegel daer an bliuen bet ten anderen akeren toe, vnde ofte dit zegel vnder der tijt daer aff queme,

¹⁾ Lees: „vorwilkoer” (vorige wilkoer). ²⁾ Lees: „wan” (wanneer).

dat sal staen tot des Holtrichters vnde der Erffixen genade.

99. Een ordeel ofte Jenige Bueren ofte Kotter weeren die nicht totten Bueren en quemen als sie mit rechte solden wan sie gebaedet sijn, ofte Jn anderen saecken daer sie gebreckelick Junne worden, dat sie nicht ten ordeel en gengen ofte ander saecken vuytgesecht auerhouwe, alzoë dat an xx off xi. penningen werde, ende daer voer gepent worden, alsoe woe datmen mit den panden toegaen sal toe slitene dat gerichte ende Bueren Recht geschege, ende den schulder geen onrecht, oftmen sie sliten solle nae anderen panden die voer auerhouwe gepandet sijn, ofte datmen die pande voern. moege setten den Verwerde voer soe voelle als sie gebraecken hebben, ende dat wedder Jnt kort toe losene, ofte dat hie sijn best [kost?] daer meede doe wes dat recht is ende sij.

Daerop gewijset datmen die pande van stundt an op den pael brenge ende maecken daer eenen Kooper toe dat sij een Buer ofte een onbuer die sie koopen, ende van stunt an verloeren sunder vertoech ende moegen voert den broecke verteren, Jtem soo salmen ende machmen oeck doen voer schottinge die de Schotter Jnden Akeren schutten, ende oeck voer eckelen leesen.

100. Een ordel ofte een gependt weere voer broecke dat were een etten pandt ofte doch, woemen dat mit rechte slijten solde dat den Holtgerichte vnde der Bueren recht schege, ende den geenen geen onrecht die gependet weere voer sijnen broecke, mit onsen Bueren rechte bestet an Engelbert Dickmans.

Daerop gewijset datmen dat opbeden sal opten richtpael Jn Enschede drie dagen Jnt eerste dattet gepent Js, ende krigen daer eenen kooper toe, ende wantmen

dat Drie dagen opden pael gehadt heeft, ende vercooft heeft, soe salmen hem eene Wette doen bijder Buer bade dattet vercooft Js, ende soe salmen dat pandt Jnde Herberge doen noch xiiij dage eert verloeren Js, Js het saecke dat die Schuldenaer dan noch nicht toe betteringe en kumpt, gijftnen hem noch drie dagen nae toe soe Js der Bueren Recht soe voel better, ende soe mach men den kooper daer dan an eijchnen ende wijzen die Holrichter mit der Bueren raet.

101. Een ordel ofte een gepent weere, ende mit onses bureen rechte veruolgende weere drie dagen opte-beeden, onder der tijt daer geenen Kooper toe krigen konden, Jn deesen onsen gerichte, woemen daer dan solde medde toegaen dat den Holrichter Jnden bueren recht schege ende den schulder geen onrecht, woemen daer dan op gewijset ant negeste gerichte, bestet an Engelbert Dickmans.

102. Een ander woemen dat doen sol wert den Gildenrichter mitten raedtluijden wat daer recht om sij dat pandt te sliten aent negeste gerichte Engelbert Dickmans daerop gewijset, der Bueren knecht.

103. Een ordel die geene die de pande sliten sollen ant negeste gerichte, wat schaden daer men op gheet an teringe voert ander vnkooost wie den hebben sal, wat daer recht om sij, hestedt aen Albert Tegeder, daerop gewijset, Die den eenen schaden heeft [heeft] den anderen daertoe.

104. Een ordel wee die pande coepen sal weer die nicht een Buer coepen moege als een onbuer hie sie woenachtich bijnnen Kerspels ofte bueten, wat daer recht om sij. Daerop: Als dat pandt op den pael compt, soe mach koopen wie wil. Albert Tegeder.

105. Desse voergen ordele sint gefraget Jn eenen

gehedden Holtgerichte Jn Onse Bueren bencke van wegen Der Edelen Joufferen Gisbert van Bronckhorst Greffjnne toe Benthem, bij leuen Joannes ten Lip-pinckhaue dat gerichte sadt, Coernoeten Henrick Wolters, Johan Segeler, Willem Lippinckhoff der rechte Holrichter was Jnder tijt gescheet op Sunte Barbaren dach der hilligen Junckfrouwen Anno Dom. Lxvj etc.

106. Jnden Jaere onses Heeren alst genck aen Sunte Lamberte verleeden Js Anno Domini Lxv Anne genck nu wedder vuijt op Sunte Lambert verleeden Anno Domini Lxvj aldus wilt sie die reckenschap gesandt hebben Anno Domini Lxvj. ¹⁾

107. Aldus is dat anbrenget van den olden houwe bij Huijntvelde, want daer wal twee Jaere toe voeren vuijtgehouden waert, ende ons toe kennen waert gegeuen, dat dat die Richters seluen deden ende verkoefsten, soe hebbe wij hem gefraget, Jnder Bueren bencke, weere [weten?] sie oeck wen wat vercoeft hebben ofte georleuet vuijt den houwe, Doe antworten sie nicht, dan een Elss ende Roeloff van Scheuen een Elss, ende wes daer bueten Js dat mogen sie weeten, Soe hebben wij wedder gesecht, weere sie dat weeten ofte nicht daer sij almeer gehouwen, Ende segeden oeck meede soldet een recht Lanthouwe weesen, soe soldemen gemeinlick staen laten ongehouden, niemant daer vuijt toe houwen, Ende soldet oock nicht voer een houwe staen, soe en kande wij nijemant daer vuijt toe houwen dan die Jndie marcke gewaert weeren. Ende hebben hem oock te kennen gegeuen, muchte wij dat mit rechte doen, wij wolden den geenen soecken die dat gedaen

¹⁾ Behoort 106 bij 105, bij 107, of bij geen van beiden? In elk geval is 106 foutief. Ook 107 is onzuiver.

hadde ende bekoeren sij daer voer mit onsen Bueren rechte, wante die houwe oldt veruallen men [mer?] den Heeren vanden Lande weere daer aen gebroecket soe soldet wal gesoecht werden, wij en droften des nicht.

108. Jnden Jaere onses Heeren M. iij. Lxxx op den Doenredach nae Sancte Plechelmus dach sint gecommen voer mij daer Jck sadt Jnden bencken ende Holtgerichte der marcken vander Luette, mit mijnen Coernoeten als Jck met rechte solde, een deel der Buéren der marcke van Enschede als Werner Koltzoff, Engelbert Wolderkinck, Geert Ribboldinck, Gerlich Hoetinck, Johan Schuckinck ende Willem Lippinckhoff sijnen gekommen voer mij ende mijnen Coernoeten geheiten Spraecksteede ende die olde Meijerman ende daer sie er oirkonde op ontfangen hebben ¹/₂ braspenninck. Soe fragede mij die voern. Engelbert Wolderkinck ende bestadet aen Honrick ten Weghe die deese naebescreuen ordele vuytsprack.

109. Een ordel fraget Engelbert Wolderkinck, ofte een auerhouwe gescheen weere Jnder marcke, ende die Schotter der marcke nicht vuytrichten en konden, alsoe waer dat gebleuen weere, Alzoe dat die Holtgerichter der marcke die gemeinen Bueren daer toe drungen hadt mitter rechte, dat sie oere onschuldts daer toe deden, dat nijemant vanden Buren dat gedaen en hadde, ofte en wueste nijemandt die dat gedaen hadde, ende daer nae vuytqueme dat welcke vanden Bueren die daer met geswaeren hadden, den auerhouwe gedaen hadde, Een recht ordel wat die man gebroecken hadde, ende woemen daer solde medde toegaen daer den Holtgerichte ende Erffexen ende Bueren recht geschege, ende die geenen geen onrecht die dat gedaen hadden.

Daerop wijzen die Luetterbueren dat stae allent tot

des Holrichters ende Erffixen ende buer genaden ende mach hem offpenden wat hie heeft.

110. Een ordel ofte daer Jnde marcke ons offgehouden worde een deel holtes, ende den wij naespoerden ende vrageden ende vunden onse holt dat wij bestammen kunden ende bewijsen kunden dattet onse weer nae marcken rechte. Ende wij den man anlangeden mitten recht dat hie ons onse holt gelden solde, ende hie ons eenen anderen wijsen, ende sede hie hadde hem dat holt vercooft ende gebracht, ende mende hie wolde ons mit den Man betaelen die hem dat vercooft hadde.

Daerop is gewijset men moege holden den broecke aen den man daer wij dat onse aen vijnden.

111. Een ordeel ofte een gewaert man weere die der marcken schaede dede ende noch altijt meer dede, ende sijn guet verwoepent [vervoerpent?] weere mit Giestelicken ofte Wartelicken rechte, alzoë dat hie geen guet onbekumert hadde, alzoë dat wij geen recht van hem krigen en konden, Een ordel ofte men den man nicht die haue allickewal nemen muchte opter wolsteede wan hie broecke dede, nochtans hie gewaert weere.

Daerop gewijset men moege den Man die haue allickewal nemmen opter wolsteede, wan hie broecke doet, ende nemmen ende leiden hen [hem] seluen medde, ende hadde hie geene pande, soe muste hie mit sijnes selfs lijff pandt weesen, ons eens gewijset.

112. Jtem naeden Js ons eens gewijset men moege allickewal daer guet Jn besaete Js ofte aen gependt Js, ofte eens anderen Js, men mach gaen opdie weer daer hie woent ende nemen wat opder weer Js, want die schult geet bauen heeren pacht, ofte Jennige schult.

113. Jnden Jaere onses Heeren M. iij^r ende Lxxij

op Sunte Wilbortus auent sint gekomen Henrick Wolters ende Jan ten Katte ende Willem Ippinckhoff van wegen der gemeinen groeten Bueren van Enschede Jnder Luetter Buer bencke Jn eenen gehegeden gericht ende gemeinen buerspraecke ende hebben gefraget soedaene ordel soe hier nae beschreuen staet, Ende die Richter sadt mijt sijnen Koernoeten als hie mit rechte solde, Koernoete Geert Meijerick ende Ludiken Spraecksteede daer hem een oirconde opgegeuen Js.

114. Een ordel ofte een Man weere ende die Landt ofte grundt hadde Jnder marcke, ende daer marckholt oppestonde, ende dat ackeren holt ende aeckeren besecten ende gebruicken weeren onbesprocken vanden Bueren der marcke ende marcke genotten van olderen tot olderen, ende dat geenen manne Jnder marcke gedencket, ofte heeft Je anders seggen hoeren, dattet anders is geweest hent op dusse tijt toe. gelick alsoe mit anderen neden ende bauen Jnder marcke toegaet nae onse marcke recht, ende die man queme ende wolde dat ackeren holt ende ackeren eijgenen, ende voer sijn sunderholt holden, ende brengen des een recht ordel woe ende ofte hie alsulck besijdt wedderleggen moegen wes daer recht om sij.

Jtem daerop wijsen die Luetter Bueren hie en moge alsulck besijdt nicht wedderleggen sie en woldent voert holden gelick alst oer voervaren gehalten hadden.

115. Een ordel ofte die Man dat aeckeren holt ophouwe ende enwechuoerde, ende dat ackeren brueckende weer mit sijnen ongenoerden [ongewaerden] swijnen mit onwillen der bueren bouen verboeth ende erden tijden hie dat nae marcken rechte veruolget hadde een gerecht ordel woemen dat mit rechte halden sal.

Jtem daerop gewijset die houwe sij ter bueren ge-

nade gelick een ander auerhouwe, ende die ongewaerden swijne ofte die eckelen toe leesen oeck ter buer genade.

116. Een ordel ofte een vngewaert man een auerhouwe dede Jnder marcke, ende men hem auerqueme opter wolsteede off Jnder soluen marcke wat hie gebroecken hadde, ende woemen solde daer mit toegaen mit rechte.

Jtem daerop salmen den wagen haue driuen Jnder marcke bencke ende stiet aldinck ter buer genade, ende slijten dat guet daer, weert saecke datmens daer nicht sliten en kunde soe salmen[t] brengen aent negeste gerichtte sonder vertoech.

117. Een ordel ofte een Erffexe der marcke een auerhouwe dede ende sijn Erue ende waerschap Jnder marcke vermeijert ende verpachtet hadde, wermen den nicht holden muchte voer gelick een anderen ongewaerden man, want hie sijn guet vermeijert hadde wes daer recht om sijn.

Jtem daerop wijset sie men solle hem eene wette doen dat hie komme ende doe vuel voer sijn broecke, doet hie dat nicht soe machmen dat verhalen aen sijn guet, soe machmen die Meijers eijsschen Jnde bencke, bess toe bliuen bijder buer rechte, wil hie dan nicht soe machmen hem an mit wat recht men wil versteigert hie mit den Holtgerichte.

118. Een ordel ofte een man weere, die ongewaerde swijne mit sijnen moetwille dreue ofte gaen leete ofte driuen leete Jnder marcke ackeren, ende die Swaren ende Bueren der marcke daer met quemen off hie oock meer gebraecken hadde den een gemeine der marcken schottinge ofte wes daer recht om sijn.

Jtem daerop wijset sije datmen die Verckene sullen twije

[werve] schutten ende derde werue sint sije den Bueren versichert [verscut], ende staen tot oere genaede.

119. Een ordel ofte een man weere den sijne swijne affgeschuet weeren omme rechtens toe bruckene, ende die selue man sijne swijne versoemde ende verhomodigede ende wolde der swijne nicht wedder loosen een gerecht ordel woe lange datmen die swijne holden sal, ofte woemen daer meede toe sal gaen dat den recht schege die sie geschuettet heeft, ende den geen vnrecht die sie affgeschuet sijnt. Daerop wijset sie datmen dat den richter toekennen geuen woemen daer met toegae.

120. Een ordel oft een man weere ende der gemeinen marcke ackeren gegetten hadt, ende hadde sijne ongewarde Swijne daer June gedreuen ende gewaert van anbeginne des ackerens hen ten eijnde mit onwille der bueren, Ende begert des een recht ordel, wermen die swijne nicht muchte besaeten voer dat ackeren, ofte wes daer recht om sij.

Jtem daerop wijset sie datmen die Swijne moege voert ackeren mitten holtgerichte die poenen soe groot men wil, ende kompt hie nicht ende schoet vanden Bueren Jnden Jersten xiiij dagen soe salmen voert besaeten tot Drie vierthien dagen, ende doen hem een wette, dat hie sijn guet vertaete als recht sij etc.

121. Jtem Jck hebbe gefraget den Richter Jnde Luette ofte vuytter marcke Eckelen geleesen worden, wat die gebroecken hadde. Daerop seede hie sie holdent Jnder Luetter marcke voer recht, alzoewie Jnder marcke Eckelen leese bueten orloff, daer brecke hie aent eerste toefanck xx penningen ter seluer tijt die ander toefanck daer breckt hie an xl penningen noch die derde toefanck dat stiet ter Buer genaede ende mach hem offschatten wat men wil etc.

122. Jtem ter seluen voergen. tijt seggede mij die Richter, ende andere guede mans bij namen Groethuijs toe Doerningen, dat sie voer recht holden, ofte een weer Jnder marcke die ongewaerde Verckene hadde ende die Opstalde Jn Schotte ofte Jnden Haue ende mende sie daer Jnne to holden dat ackeren lanck, Ende die Verckene vuyt den Schotte ofte vuyt den haue quemen, ende lepen Jnder marcke ackeren, Ende die Schotters ende Sworne die Verckene Jnder marcke aekeren fuinden, soe soldemen die Vercken die eerste reijse schutten op xx penningen ofte eenen stuiver: Jtem fuindemen sie noch anderwerff, soe soldemen sie schutten op xl penningen ofte ij stuivers. Jtem fuindemen dieselue derdewerff, soe weeren die Verckene den Bueren veruallen, ende muchten sie den persoenen verbieden ende laeten sie gaen tot oere genaede ende stonden alinck ten Buer genaeden.

123. Jtem het weere saecke, dat die persoene die de Vercken toehoerde sick daer gebuerlick ende bequemelicken Jnne hadden als vermits wan die Verckene hen vuyt den Schotte ofte haue onthraecken weeren dat sie dan van stonden an den Verckenen naeuolgeden sonder vertoech, ende halden sie mitter haeste wedder.

Jtem wert saecke dat sie die Varckens mitter haesten nicht wedder becommen konden, soe sollen sie dat den Swaeren toe kennen geuen ende anderen bueren ende bidden hem dat sie hem helpen dat sie se wedderkrigen, soe muchten sie die Bueren begenedigen etc.

124. Anno Lxxxj. Een ordel vragede Jek Jan ten Katte van wegen des Holrichters vnde gemeine Erffexen ende Bueren van Enscheder marcke, ofte een Buer ende een Vulgwaert man weere Jnder marcke, ende derselue marcke broecke gedaen hadde, ende noch altijt

meer dede, ende geen guet en hadde dat sijne weer, ende oftet bekommert weere vermits pendinge, ofte besatet mitten Giestelicken ofte Wertelicken rechte, alzoe dat sie geene pande krigen en kunden opter weer ende woenstede voerden broecke die daer guet voer sijn.

125. Een gerecht ordel oftmen den man muchte gicht holden wan hie broecke dede Jnder marcke mit der haue ende wagene gelijk eenen anderen vuyt-heijmeschen ongewaerden manne, wes daer recht om sijn.

Hicrop hebben die Luetter Bueren gewijst men moegden den man allijckewal penden voerden broecke al dattet guet Jnde besaete steet, ende men mach penden an watterhande haue opmier weer is, Ende daeroff toe water ende toe weijde op ende off gheet daer besaete auer gegaen ofte aen gependet is, ofte anderen lueden toekoert men deerf des nicht achten, want die schult geet bauen heeren pacht ende alle schulde, ende men sal dat guet ende pande slijten ende vercoopen Jnder Bueren bencken, ende eenen Cooper daertoe krigen, ende geuen hem daer an xiiij dage ert verloeren woert, ende doen den manne eene wette daer van, die den broecke gedaen heeft, op sijne Hoffsteede, ende anders nergent, alle weer dat guet eens anderen. Jttelick sie waer hie sijne haue doet. weert saecke dat daer soe voel pande nicht en weeren die daer guet voer weeren, soe mach men den man seluen antasten ende holden, aldus holden die Luetter Bueren oer recht als voergen. Js.

126. Een ordel ofte dieselue voergen. Buer ende gewaerde man eenen auerhouwe gedaen hadde Jnder nacht als nue negest verleeden de nacht Alle Godts Hilligen tegen aller Sielen dach ende houwe ende voerde vuyt der marcke, ende die Swoerne dat auerquemen, een gerecht ordel, ende wat hie daer meet gebraecken hadde etc.

Hierop gewijset sijn Js dat voer mitnachte gescheen, soe heeft hie gebraecken Gaede ende der Hilligen kercken ende des Landessheeren voer deuerije, ende noch den Holtgerichte, Erffexen ende steidt tot oere genaeden.

127. Een ordel ofte twee Sworne weeren Jnder marcke die sick ongeloofflicken hadden, ende oer swaer ne ampt nicht reedelicken en verwaerden alzoe dat die Holtrichter ende Bueren sie verlaeten musten van hoeren ampte, Alzoe dat die Holtrichter mitten anderen Swoernen, soe voel te meer ter marcke beste gaen muesten, ende oeren dienst verwaeren muesten, den sie solden gedaen hebben, Een gerecht ordel ofte die Holtrichter mitten anderen Swoernen dat geneet dat sie solden gehadt hebben gijcht [nicht?] muchten gebruecken wante die Holtrichter oeren dienst doen mueste.

Hierop gewijset, sijnt die Schotter onbequeme daertoe, dat komme toe woe dattet komme, soe salme[n] dat voert gaen laeten, ende setten daer ander Schotter Jude steede, ende dat den tael vul werde, dat die marcke gewaert werde, ende onuerkoert bliue, Ende dat sie niemant Jnder steede gekregen en hebben, soe Js dat genoet veruallen den gemeinen Erffexen ende Bueren.

128. Hier weeren mit aen ende auer die dit voergen. holpen wijsen voer recht Heer Henrick van Besten, Heer Arnt Kuijper ende Wernersz Helmighes Jnden Holtgerichte ende gemeinen Bueren Jnder Luetter bencke.

129. *Aldus daenen Waerschappen In Enscheder Marcke.*

Jtem die Wedemme	i Lickwaer.
Jtem Wedemhoff	i Lickwaer.
Jtem Loe	i Lickwaer.

Jtem Segelinck	i	Lickwaer.
Jtem Elshoff	i	Ledichwaer
Noch	i	Kottwaer.
Jtem die Kercksteege . . .	v	verdeel Ledich waer.
Jtem Menckmaet	i	Lickwaer.
Noch	ii	Ledichwaer.
Jtem die Horst	i	Kottwaer.
Jtem die Kotkamp	i	Kottwaer.
Jtem Wolterdinckhoff . . .	i	Lickwaer.
Noch	i	Ledichwaer.
Jtem die Hoerne	i	Kottwaer.
Jtem Ribboldinck	i	Lickwaer.
Noch i Kottwaer	i	Ledichwaer.
Jtem Volbert	i	Lickwaer.
Jtem Kolthoff	i	Lickwaer.
Noch i Kottwaer	ij	Ledichwaer.
Jtem Verneldt	i	Lickwaer.
Jtem Weldinck	i	Lickwaer.
Jtem Lijppinck	i	Wanwaer.
Jtem Hoffsteede	i	Lickwaer.
Jtem Wolderkinck	i	Lickwaer.
Noch ij Ledichwaer	i	Kottwaer.
Jtem Schouwinck	i	Lickwaer.
Noch	i	Ledichwaer.
Jtem Thederinck	i	Lickwaer.
Jtem Schurinek	i	Kottwaer.
Noch	i	Ledichwaer.
Jtem Hoetinck	i	Lickwaer.
Noch	1/3	Ledichwaer.
Jtem Dirkinck	i	Lickwaer.
Jtem Mensinck	i	Lickwaer.
Noch	i	Ledichwaer.
Jtem Schuckinck	i	Lickwaer.

Jtem Krumhoff	i Lickwaer.
Noch	ij Ledichwaer.
Jtem Slaffert	i Kottwaer.
Jtem Wilminck	i Lickwaer.
Noch	$\frac{1}{2}$ Ledichwaer
Jtem Honhoff	i Lickwaer.
Noch i Kottwaer	ij Ledichwaer.
Jtem Hulswick	i Lickwaer.
Jtem Swaertkaette	i Kottwaer.
Jtem Verwoldt	i Lickwaer.
Noch	i Ledichwaer.
Jtem Strodinck	$\frac{1}{2}$ Lickwaer.
Jtem Walminck	$\frac{1}{2}$ Lickwaer.
Jtem Hannenberch	$\frac{1}{2}$ Lickwaer.
Jtem Engelrekinck	i Lickwaer.
Noch i Kottwaer	i Ledichwaer.
Jtem Tijberinck	i Kottwaer.
Jtem Euekinck	i Lickwaer.
Jtem ten Katte	i Kottwaer.
Jtem Ter Jpekemoel	i Kottwaer.
Jtem Lijppinckhoff	i Lickwaer.
Noch ij Leedichwaer	i Kottwaer.
Jtem opt Dick	ij Ledichwaer.
Noch	i Lickwaer.
Jtem Schult Jan	i Lickwaer.
Jtem Vaerwerck	i Lickwaer.
Noch	ij Leedichwaer.
Jtem Luetteke Vaerwerck	i Kottwaer.
Jtem Groete Spelberch	i Lickwaer.
Jtem die ander Spelberch	i Lickwaer.
Jtem Vunlandt	i Lickwaer.
Noch	ij $\frac{1}{2}$ Ledichwaer.
Jtem Thije	i Lickwaer.

- Jtem Pijl i Lickwaer.
 Jtem Kottkamp i Kottwaer.
 Jtem Brammeler iij Vierdeel Ledige waer.
 Jtem Bruninck i Ledichwaer.
 Jtem Huntveldt i Leedichwaer.

Jtem die Hoff to Coessuelde L. Schaer ende een Beer wan sie en holdet ende hoert eenen Paghén ende Bullen toe holden.

Jtem Smalenbroeck xij Schaer daer Js sijn Hoff voer verbuetet.

Jtem die van Giesteren xij schaer ende vermetten sich eenen Beer met toegaende.

Jtem dat Holt xvj Schaer.

Summa xxxvii', Lickwaer xxxii Leedichwaer Ende xvij Kottwaer.

Jtem die Greckschaeren Con^c Ma^{tt} ende oeck vanden Bandick toe Goer elcx iij Schaer.

130. Anno Domini Duiesent Vijffhondert ende Dertigh des Mandages opt Gildebier hebben die gemeinen Bueren ende Erffgenaemen bij namen Roeloff van Scheuen, Otto van Lenijp van wegen der Junckeren van Stenuerden als Holrichter, Pelgrim Kost, Johan Scheuenhuijs, Herman Kost ende voergenoempt Heer Johan Volmer Pastor der Kerken toe Enschede hebben cendrechtelick Jngegaen ende verwilkuert, datmen op deese vier naebeschreuen Hauen ende Eruen holden sal ellick Hoff eenen gueden Bullen ende Beer, als bij namen Lippinckhoff, Honhoff, Crumhoff ende Wolterinckhoff ende geene andere Bueren bij verloess eerer rechticheijt sie daer van hebben, ende een vierdeeluut botteren tot der gemeiner buer prouffijjt, ende ofte hem eenich Bulle ofte Beer offstoerue, off verungeluckede

sullen sie bijunen seess wecken Bullen ofte Beeren wedder weruen bijder seluer poenen toe verliesen.

131. Jtem op donderdach nae Assumptionis Beatae Mariae virginis Anno Domini etc. xxxvij hebben die gemeinen Bueren mit den Erffigenaemen vanden groeten Bueren tsamentlick verwilkuert, dat alle die daer Buer sijnt ofte Kotter, ofte Bisitter, ofte vuytheimijs ofte woe hie gelegen Js die daer eckelen leest ofte vanden boom smidt ofte werpet ofte gaddert vuyt der marcke ofte van der Buer eckelen sal verbroecket hebben soe mannichmaal, als hie daer auer beuonden wordt twee olde schilde, ende die Bisitter sal daer bauen verbroecket hebben, dat die gemeine Bueren ende Kotters Jnder marcke van stunden aen gebaedet worden ende den seluesten sijn huijs ofte huette affbrecken ende van stunden aen vuyt der marcken rumen ende daer nummermeer wedder Jn georleuet worde toe woenne, sie worden beuonden van Buer ofte Schotter ofte vuytheimijs medde die daer sijn ackeren Jn gekooft ofte verworuen heeft, Ende al die geene wat offgeschuet wordt sal van stunden an gelt ofte pandt brengen sonder verboergen, Ende ofte Jemants kinder, eckelen gadderden solt die olders voer die kinder staen Jnden ouer beschreuen broecke.

132. Jtem een ordel bestadet van Roeloff van Scheuen aen Lijppinckhoff.

Jtem Roeloff van Scheuen een ordel gevraget Jnden Holtgerichte des anderen Maendages nae Paeschen. Anno etc. Drie ende Vijftig ofte een man weere die een Stuecke Landes begrauen wolde ofte bewruchten wer hie den opworp sal werpen nae sijnen Lande ofte nae eens anderen mans naest gelegen Lande dat ordel heeft Geert ten Lippinckhaue bestadet aen Geert ten Wemhaue

die daer op gewijset heeft mit den omstandt der gemeinen Bueren, Die man die sijn Landt bewruchten wil, die sal den opworp nae sijn selffs Landt werpen, vnde nicht opdes anderen mans Landt, ende Jnden derden voet daer off to blijuen.

133. Voer Juwe dem Eerentfesten Johan van Lenep Holtrichter van wegen des Edelen vnde Walgebaernen etc. Arende Graue toe Benthem als een Erffholtrichter etc. Erschient die Eerentfeste Roeloff van Scheuen allent woe naeuolget.

Johan Wiggerinck wegen des Eerentfesten Roeloff van Scheuen geklaget vnde bespraeket die semplicke Bueren der Groete buer marcke, ende secht Anwolt wegen des Clegers, dat dieseluijge Cleger hebbe liggen eene plasche Landes tusschen ommeliggende Jttelicken anderen guederen daer die Cleger geen eijgentlicken wech toe vinden edde bekommen kan, welcker hie tot sijnen eijgenen grunde gebruicken mochte, Secht Anwoldt dat die voerss. Bueren den Cleger sijnen schuldich eenen weech tot sijnen Lande edder grunde toe wijsen allent nae marcken rechte den negesten wech vnde den minnesten schaden, Secht Anwoldt Ju stadt vnde van wegen Clegers dat die voerss. Bueren nae rechte plichtich vnde schuldich toe doene aengesien dat een Jder eenen wech moet hebben tot sijnen grunde, begert Anwoldt van wegen des Clegers een ordel wes daer recht om sij.

Jtem dit voerss. ordel en weeten die groeten Bueren nicht toe wijsen, vnde beroepen sick des ander hooge marcke vander Luette, die daer op wijsen wes daer recht om sij.

Mit voerbeholde aller noetdruersten der Rechten.
Dat ordel Js Ingebrocht Jnder Luetter Buerbencke

op dach Willeb[r]ordi Anno Lij vnde bestedet aen Duuelhoff die welcke wijset aldus, Dat die oldesten Bueren sollen gaen wijsen den negesten wech op den minnesten schaden tot den voerss. Lande.

134. Toe weeten des fridages nae Michaelis Archangeli Anno Domini xv^e ende Viertich, sint die Edelen vnde walgeboeren mein Gen. Heer Graue toe Benthem vnde Stenuorden etc. als Erffholtrichter vnde etlicken vanden Guttheeren ofte Erffgenaemen der groeten Buur marcke toe Enschede ouerkommen vnde verdragen, datmen nu voertan geen holt Jnder marcke bicken sal eermin sick eens gemeinen Holtinges Jn toecommenden gelegen tijden wedder verlicket heeft, daer die semplicke anderen Erffgenaemen die nu vuytgebleuen weren persoenlick bijkommen sullen bij verlues oerer gerechticheijt, alsdan eene bestendige ordinantie toe der marcken nutte vnde beste toe macken, vnde toe besluyten, vnde sal soe lange bes tot sulcker bijcomptste deese hiernanolgende ordinantie Jnder marcke alsus gehalden werden. Nemptlick ofte Jemandes vanden gewaerden, bouen een Asse maete holt een boom houwen weert, die sal vanden eersten stam toe broecke geuen, Seess golt gulden, van den anderen stam Negen golt gl. vnde vanden derden stam tweelf golt gl. vnde soe voert aen allent op toe stijgen, weer oock Jemandes die opden eersten ofte anderden houwe, eelen koerbaeren boom houwen wolde, die sal daer tweelff golt gl. edder meer nae geweerde vnde gestalt des boomes van toe broecke geuen, vnde sulcke broecke dan vuyt toe foerderen, als van oldes gewoentlick is, vnde die broeckeuelligen sonder scheijden voert toe penden.

135. Anno Domini xl. Vp Donderdach nae Sunt Jorien Js Jnde Buerbencke geweest die gedeputierden

der Erffgenamen der Enscheder marcke van wegen des Holrichters om Jttelicke gebreke sick tusschen den Bueren vnde Gert ter Hulswick die allenthaluen toe voer haer gecommen, soe dat sick dieselue Hulswick vermeten hie bewijsen wolde mit zegel vnd brieue die hoeffte toe Hulswijck sij houes Holt, vnde Js beuonden dat dat marckholt is, vnde hebben hem op dit paes den vngehorsam toe goede geschulden met soodaene bescheijde hie den Bueren sal geuen i', Tonne biers vnde daerenbauen nae dussen Jaer, alle Jaer van eckelen is der Erffgenaemen vnde der Bueren gemeete toe maecken off men sal en die tuiene opbrecken wie ander bueren die oock marckholt hebben, ten sij hie loffweerdige zegel vnde brieue off kundtschap den gerechten genoeg bij brenge vnde bewijse opden negesten Holtinck.

136. Jtem op Maendach nae Sunte Jacob Anno Domini 1533 heeft mijn Gen. Juncker Arent Graue toe Benthem vnde Stenvoerde, Heer toe Weuelinckhaue mit den gemeinen Erffgenaemen vnde gemeinen Bueren soe datmen heeft leesen laeten eer boeck ende Wilkuer nae Lutter marckenrecht ende broecke, dat sie soe semptlicken Ingegaen sijn ende dat belieuet.

Jtem hierop vragede Johan Poetken toegelaeten Voerspraecke toe behoeff mijnes Gen. Heeren Junckeren toe Benthem ende Stenvoerde Heer toe Weuelinckhaue eenes gerechten ordeels, naedem, dat tboeck geleesen worde voerden gemeijnen Erffgen. ende gemeine Bueren, vnde sie bijden olden rechte bliuen wolden nae Luetter recht, als vanden broecke, ofte sie dan nicht schuldich sint mijnen Gen. Junckeren als een Holrichter voltedoene voer die broecke nae Luetter recht ende vermeldinge des Boeckes.

Jtem hierop heeft Coert Slueter gewijset voer recht

dat sie mijnen Gen. Juncker sijnnen plichtich vultoe-
doene mit genaeden ende den semplickken Erffgenamen
woe dit voerss. Boeck vermeldet daer eer marcken recht
Jn beschreuen staet.

137. Jtem opden seluen dach ende Holtinck als
voerss. heeft mijn Gen. Juncker toe Benthem ende
Stenvoerde Heer toe Weuelinckhaue hie mit die ge-
meinen Erffgenaemen der Enscheder marcke eenen Wil-
kuer Ingeruemet vnde gekoeren Otto van Lenep voer
eenen Holrichter vnde Johan van Gesteren ende Roeloff
van Scheuen opteseene met den Holrichter auer die
marcke dat Jumments vanden Bueren nicht sal houwen
tensij hem vanden Holrichter ende vanden voerbe-
noemten twee bewijset toe behoeff sijner noetdrueft vnde
oock geslaeten dat malck gebicket ende gewijset is, er
die naeste Holtinck gehalten is soe lange sal staen laeten.

138. Jtem Anno Domini Duiesent Vijffhondert ende
Vijffendertich des naesten Vrijdages nae Paschen hebben
die gemeine Bueren vandie groete Bueren Jn bijweesen
des Holrichters Otto van Lenep van wegen mijnes
Gen. Junckeren Roeloff van Scheuen ende meer Erff-
gen. hebben eendrachtelicken ende gemeenlick auer-
dragen dat Jtlicker gewaert Buer des Jaers mach
houwen vier voeder rijss ende daer nicht bauen, ende
die Kotter ellick twee voeder, ende Bijsitter ellick een
voeder, ende wie daer bauen houwe, soe mannich
voeder hie auerkommen worde, sal hie van ellick
voeder gebroecket hebben den gemeinen Bueren eene
tonne biers, ende mijnen Gen. Junckeren ende Erffge-
namen eeren broecke, ende daer en bauen en sal oock
nijemants hulse houwen boegen ofte knicken voer die
beeste, ofte hie sal oock voer Jttelicke hulss gebroecket
hebben een halue Tonne biers.

139. Die principale Articulen van ordinantie Jnder Lutte[r] Mareken gemaakt up den 25 Martij A^o 1550.

Dese neerbeschreven articulen sijn geconcepieert en vervattet bij ijttelicke verordente en geconstitueerden van den gemene[n] Erfgenamen van der lutte[r] marcke, ende dat up behach en Correctie der gemeijne Erfgenamen voorschr. ter naastkomender bijkomst.

140. Ten eersten, dat geen buer ofte gezworeen zullen mogen koepen of verkopen enig holt, dat sij uther marcke voorschr. gehouwen hadden, sonder Consent, wetten en willen des Holtrigters en Erfgen. In een schijnsel, menende zig daar mede te willen vroegen mit eijner kleijner broecke, Een were zacke sij dat tot oeren noeddruftigen tijmmer gebruecken aen hume waegen, ploeg en anders, so dicke en vaeke hijr ijnants en baven dede, sal verboert hebbes zes olde schijlde.

141. Ten tweden, dat gheen buer katter ofte bjsitter eenig holt tho marcke voeren en zal, ten sij hem bij den Holtrigter ghegunt en gegeven, En of ijnants hijr en boeven dede, zal verboret hebben tot elker tijd een olden schijlt.

142. Ten derden soe een heijmelijke practijke in deser marcken gebruecket word, te weten, dat een gezworeen, ofte buer een holt houwet, ende daar mede enen armen beschuldiget ofte vruaget, die des nogtans niet gedaan en heeft, sal men nu vort an Nijmants mede vruegen, dan den principalen, worde ijnants hijr en baeven bevonden, die dessen artickel Contrarie dede, zal verbuert hebben zes olde schijlden, soewal die den bruecke up sig neme, als die regt schuldige, die dat selve gedaan hadde.

143. Ten vierden zoe en zullen die gezworeen gene

unghewaarde waegens gehengen ofte toestaan, eenig holt uther marcken thoe vueren dan zullen die bezalen [bezaten?] na marckenregte, en in die buurbenke brengen omme die te corrigeeren, als na marckenregt behoeren sal, en worde hier Jemant negligent en versuiment in gevonden zal verboret hebben enen olden schijld als voorschr.

144. Ten vijfdē zoe die buuren pleegen up alle bruiloffen, kijnderbieren ofte andere gesterijen stoel hold toe houwen, daer die marcke merkelijken mede beschadigt worden, Js geordeneert en averkomen, dat die buuren nu vort an geen holt daar meer tho houwen en sullen, wjl Jmants stoele ofte benke hebben, mag hij leenen ofte werven. Die hijr en baven dede, zal daar aen verboert hebben twee olde schijlden en den bruecke als voorschr.

145. Ten sestē, als die hueders to samen mijtten geswoerens ofte die des magt hebben Jn den broeke weren, ende daar ennighe stemme vonden, die die gezwoeren nijet en wuesten ofte weten en wolden, wie die gehouwen hadden soe sal men den naasten nabueren daar omme bij oeren eede vragen, die schuldig zullen zijn daar van die waarheit tho zeggen, wie dattet holt gehouwen hefft. Ende worde dan bevonden in thokomstighen tijden, dat zij oer getuechijnsse en weetschap nijet regt gedaan en hadden, zal dair an gebruecket hebben vier olde Schilden, en die Hoechheit van den Eed gepreserveert[?] in oer gerechtigheit.

146. Ten zevēden weert zaeke, dat ijmants eenen Stam houwe, ende den bedekte mijt eerde, plaggen ofte eenijcherhande dijck, daar hij den afgehouwen stam mede meende tho bedekken, sal daar an verboert

ende verbruecket hebben agt olde schijlde, daar van die dat aenbragt sal hebben enen olden schijld.

147. Ten achten, weert zaeke, dat ijmants bij den Holtrigter ende Erfgen. een gegunt en gegeven weer tot sijnen tijnmer of andere noetdruft, sal datselve gegeven en gewijsde holt houwen binnen Jaers, en geen ander en weert, dat hij een ander houwe, en dat gegevene holt liet staan, sal daar an gebruecket hebben drie olde schijlde, en daar toe dat holt ook verbruecket.

148. Ten negenden weert oeck zaeke, dat ijmants holt gedaan ofte gebuetet hadde, salt selve holt binnen Jaers houwen en dat omme dese redenen willen, dat men daar ijn die plaatse weder telgen zetten mag, en andere gebreeken, die daar nader schuelen, En weert zaeke, daer ijmants negligent ofte versuemich inne bevonden worde, bij verlues des holttes, dat staane blijven sal, en of hij dan daar t selve hold nog houwe scholt an verbuire drie olde schijlde.

149. Ten tienden, dat die gezwoeren mijt oeren koernen ofte die zwoerens alleene, gene magt ofte autorijteijt hebben en sullen, eenig holt tho houwen, verbueten ofte verkopen mijt enijghe redenen ofte manieren Dan allene mijt Consent wetten en willen en tho doene oires Holt Rigters ende der gemeene Erfgen. en nijet anders, wie hij en baeven dede, en Contraire bevonden worde zal daer an verbruecket hebben tijn olde schijlde.

150. Ten Elften, dat alle huses die gezat sinnen up ter marcken, en alle die aengegravene gaerden ofte land, dat binnen der tijd van dertig Jaeren geschijet is, sonder wetten en willen des Holtrigters ende der gemeine Erfgenamen zal besichtigen ende daar den besitter alle Jaer af laeten geven, dat oer goede raad daar van gedragen sal, en dat als dan alle Jaer bij

eme laeten opbueren en ontfangen die daar rekeninge en reliqua van doen sal, omme dat tho brengen en appliceren tot behoeff en profijt vanden Holtrigter en gemenen Erfgenamen, als sig des egen en behoiren sal.

151. Ten twelften weert zaeke, dat ennig gezwaeren ofte buer meer verckene inder marcke int aeckeren bragte, dan hem up den brand na sijner waartaal gelijke anderen ingebrand en beschreven were, so sal die selfde die daar inne bevonden werde, eerst verloren hebben die varckene, en daer en baeven nogtijen olde schijlden, Daar van die aenbrenger die dat aenbragte hebben sal drie golden gulden.

152. Alle desse voorsch. articulen sijnen eendrechtelijken tot walgefallen en belijven der samtelicker Erfgenaemen. Desse voorsch. articulen sijnen eendrechtelijk geacordeert en believet bij den Erentfesten Johan van Reede als Holtrigter van weegen Konig* Maij*. en vort bij den gemenen Erfgenamen nemptelicken den Eerwerdigen Heeren Berend van Schedelick Land-Commandeur, Heer Andrees van Dijpenhem P^r to Albergen, Heer Cracht van Emmerick Proccurator van Vrendeswegen, Heer Henrick Roesken, en Heer Henrick Herink van wegen des Capittels van Oldenzael, Heer Derick van Deventer van wegen der Heeren van Snt. Peters, t utrecht, zusteren Zwane Tijolsink, en Fenne Geerdink van wegen des Convents van Almeloe, Henrik van Weerden van wegen des Convents van Oldenzael, Johannes Pese Rigter to Benthem van wegen mijns gen. H^m van Benthem, Johannes van Delden van des provestes wegen to Oldenzael, Roloff van Scheven, Sijmon van Geesteren, Johan van Zijdrach amptman der Kettelers, Herman Twijckeloe, Arend Scholtes, Joerijen Nijters, Berend Lurink van wegen Rutger van Raesveld, Rutger

Wiggerink van wegen Herman van Westerhold, Johan Dop, van wegen Geert van Rhede en sijner liever moeder Johan van Eschede, Herman Boninger[?], Wolter van Heijden, Jutte Helmigs, Derk Overink van wegen der wed. van Twikkeloe, en umme vortan steede en bundich to haldene, hen ter tijd, dat bij den Holt-
 rigter Jn der lutte en gemene Erfgen. nae noedruft der marcken verloop der tijd anders hijr ijune verzijn mogte werden. Beholtlicken ook dat olde marcken recht ijn sijn vijgoer, kragt en weerden tho blijven. Ende tot een getuech der waerheid zo is hijr een Generaal brief van gemaectet besegeld bij Johan van Reede, Holtrigter voorschr. en den werdighen Erentfesten Berend Schedelick Land-Commandeur en Roelof van Escheden voorschr. van wegen en begeert van der Erfgen. voorschr. sal altois die Holtrigter in der luth wesen[de], den selfsten brief bij hem ijn bewaeringhe hebben. Actum ijn die buerbanke Jnder lutthe up eenen noetholtink daar die gemene Erfgen. een ijder bij verlues sijnder stemmen XIII daegen tho bevoerens voer oeren holtrigter ver-
 wijttigen en beschreven waeren, geschijet den 25 dach der maent Martij A° 1550.

153 Anno Dni 1602 den 10^{ma} Novembris.

Gerichte gehalten in der Marcken Lutte Buirbencken.

Buir Richter: Johan Varwick.

Coernoten		Ghertt ter Grönhaer
		Arendt Werger.

Ten anderen gefragett: Off een Jeder Marcke öhr Marcke mach thoslaen nha hoer eigenen willen, undt wan sulx geschege, woe fehr sie den van der Laicke bliven moett?

Welck Ordell an den seluen Morschman bestadet is, die na genommenen rhade bij den semptliken Lutter

Buren uthgesprocken, undt gewijsett: Datt een Jeder Marcke frij stehett öhr Marcke tho te shlaen, des sall der tho slaen achtien voett van der Laicke bliuen, sollen oeck alle hellewege unbeshlagen bliuen.

154. Een vthgahenden Holtinck in Lutter marke gehalten den Ersten Junij stylo veteri Anno 1628.

Holt Richter van wegen haere hocheijt Woledeln Johan de Baecke Rentmeister van Twente.

Coernote { Heer Gerlacus de Beuer Senior
ende
Joncker Everhart Bentinck.

Alsoe groete disordre gespoeret wordt wegen des Excessiuen Holthouwens, hebben Holrichter ende Erfgenaemen der Lutter Marcke guet gefonden eenen Jederen Erue sijnen Eigenen Erue einen Eigenen Hoff na sinen waertal anteordenieren, vme denselügen hoff met sijn eigen holt te mogen beplanten, ende Erfflich beholden, ende sulx vp dat middel ende ver-soeck ende voertz, so als sulx ten deele albereitz vp schriften gebracht, ende noch wijders ter besten profite van allen guetheeren verordineert werden mochte, Ende daromme een anfanck te maecken ende vth tho foeren So sijn daer tho gedeputeert die Jonckeren Johan van Twickeloe to Borchboeninge, Everhart Bentinck tho Breckenkamp, Gerhard Voet te Boelskamp neffens die Heren Hoeders, Jtem Licentiat Tongeren ende Engelbertus Rechters.

155. Die publicatien ende verboeden bij poene darinne verhaelt wegen des Holthouwens sollen in haeren weerden verbliuen ende stricktelyck achteruolget werden, daerneffens is Hermen ten Molthoff ende Hindrick ten

Hoonhoeue hebben haeren eedt solemnilijck als geswoeren, ende trouwicheit der marcken gedaen.

156. Jtem is gestatueert dat wanneer Holrichter ende hoeders mit die gesworen ennich holt vinden niet konnende wetten den Rechtschuldigen houwer, dat in sulcken vall die samptlijcke Bueren verwittiget sijnde, sollen volgen ende dat holt persoanlick bestammen ende besweeren een Jeder hoeuet vor hoeuet daeruan niet te wetten offte den schuldigen melden bij poene van vuff goltguldens so verne Jemandt sulx verweij[g]erde, die welcke daetelick sollen executiert worden.

157. Noch darbeneffens hebben die samptlijcke Buirmans angeholden ende gebedden dat hem die wroege deses daeges geholdene Holtincks muchte quit ende nagelaeten mochte.

Waer op geresoluiert, dat sulx in die wroege na gelegenheit angesehen sal worden.

158. Anno 1629 den 23 Julij Eijnen vthgahende Holtinck geholden in Lutter marcke.

Holt Richter die Woledele Ehrentueste Johan de Baecke Rentmeister van Twente.

Coernoeten	}	Hans Albrecht van Rhede toe
		Brandtlichte ende
		Johan van Twickeloe toe Borchboeninge.

Is mitz diesen geordineert ende geresoluiert dorch die semplicke Holrichter ende Goetheeren, dat Johan ten Groten Bael des Burrichters officie sal bedienen, bess ten tijden Johan ten Vaerwijcks soene sal dochtich gefunden werden solchs persoanlich selbst te konnen vertreedden.

159. Jn puncto der vorige verordineerten haue tot pattedront ahn Jegelijcken Erue to versehen ende

na waertal te wijsen bliuen hh: holtrichter ende samptlicke Erffgenaemen bij voerigen jaers gedaene resolution ende ordinantie.

160. Albertus Helmigs bezz hero der Erffgenaemen hoeder der marcke Lutte hefft sine officie wegen releuante oersaecken ende andren lieues swachheit in handen der hh. holtrichter ende samptlijcke Erffgenaemen geresigneert, in wiens platze samptlijcke guetheeren ende Erffgenaemen Rodolphun Helmigs hebben gedenouineert ende hem vor dan gesubstitueert.

161 Johannes Edler in platze zaligen Hermanni ten Broecke gesubstitueert, Henricus Saur Secretarius Comendatoris in Oetmersheim loco defuncti Euerhardi Krop, vmme mit denen daertoe gedeputeerden vorz jaers Commissarien obgemelte hoeve ende. Pattegront toe vorsehen, ende nach geboer te ordineeren, ten welcken sine Rodolphus Helmich met den ersten na den bouwe sal eenen dagh denomineeren denen deputatis, ende darinnen vort te vaeren.

162. Anno 1632 den 17 maj Jn Lutter marcke ein vthgahenden Holtinck gehalten.

Holtrichter.

Die woledele Ehrenfeste Johan de Baecke.

Coernoten	}	Heer Ludolphus Brunsius
		ende
		Jo ^r Everhart Bentinck.

Is op diesen Holtinck geordineert vanden holtrichter ende semptlicke goetheeren dat man so volle gruntlands sall vthsehen, dat die kosten moegen betaelt werden so gegaen sijn int procesz wegen dat Lutter venne jegen die Boeninger marcke, ende sint dartho gedeputeert Joncker Euerhart Bentinck ende Henricus Saur neffens die hoeders in der tidt, met den ersten

solche kosten als vorsz wie och tot die holtincks ende andere noodige vnkosten vth tho sehen.

163. Noch is vor goet gefunden dat man die gehangene slag h boome sal manuteneeren in maniere wie man best kan om het holt ende steen vöeren te beletten.

Oock is geordineert dat die junge telgen met plaggen meijen nicht sollen verdoruen werden, ende sollen van die telgen wijcken drie voet rontzomme, welch dar tegen doen sollen den holtrichter veruallen sijn van Jeder telge twie mudde haeueren, ende den Erffgenaemen mit twie goltguldens, die vp den holtinck sollen verteirt worden.

164. Vp diesen seluigen holtinck is Vollenbroick tho Hasselt vereret tot stuer sines groten brandt 15 guld. welch van den gront als vorsz sollen betaelt werden.

165. Noch is des anderen daeges gestatueert in praesentie des h. holtrichters ende hoeders, dat die Jugesettene volle Bueren sollen ueien laeten nicht meer als vier daegen hunde plaggen met einen man des daeges, die halue Bueren twie daege met einen man, die Brincksitters met einen man ende eenen dagh, welch och sal gehalten werden met den torffstecken, Desseluigen is och vorbehalten, dat die Brincksetters die stubben to rodde sich nicht sollen verstolten

166. Och is denseluigen dagh ordineert ende geresoluiert dat een Volbuir nicht meer torff sal stecken als twelf daege lanck met eenen man, des gelichen een halff buer sesz daege, ende ein brincksetter twie daege, ende dat bij die poene van ein tonne biers die meer torffs stecket als vorsz, Ende [wie] meer hunde plaggen meijet sal verboert hebben eene halue tonne biers, Ende een

Brincksitter die stubben roddet een halve tonne biers.

167. Den 8 Junij 1635 hebben gesubstituerde holtrichter Johan Crop ende hoeders D. Gerlacus de Beuer ende D. Adrianus Auerhaegen à Twickeloe ende Roleff Helmighs met die semptliche Buirmannen dieser marcke den laecksteen so die marcke Lutte ende Rossum scheidet staende vp die Raeder Becke wederumb vpperichted soe die Rossemer hadden neddergelecht, ende holden wij vor den rechten laecksteen.

Anno 1636 den 19 Majj hebben holtrichter ende hoeders Jan Crop, D. Euerhardus à Marck, D. Anth. de Beuer, Roloff Helmighs ende gemene Buirmans van die Lutte den laecksteen vorsz op die Rhaeder becke bij die brugge wedderumb vpperichted ende is des daeges daerna van die Rossemer ten derdenmael wederumb nedder geworpen waer vp die Rhaedermans int geweer gekommen ende hebben die Rossemer Bueren van daer geslaegen, ende daetlich den laecksteen wedderumb vpperichted alwaer die Raedermans die batalie gewonnen hebben.

Desseluigen jaers vp den 8 Junij sint die goetheeren van die Lutte ende Rossum als die Heer Commandoir van Heiden, Heer Euerhart van der Marck, Heer Wolterus Burchardi, Johan Crop substituerde holtrichter, Anthonius Brorsma Konningliche Raetzheer, Daniel van Rensen, Johan Edeler, Anth. Nijtert, Roleff Helmigh als hoeder der Marcke Lutte met semptliche Buirmannen der beide marcken bij den quaestiosen Laecksteen gewesen op die Raederbecke ende geaccordiert der gestalt dat die Laecksteen so die Lutter sustineeren haeren steen to sijn, sal opgenomen werden, ende gesteld worden int midden des quaestiosen grundes.

Ende is alsoe den 13 Junij op Pinxter auent nijen-

stils diese quaestiose steen opgenomen ende geuoert met 10 perde als viff van die Lutte ende viff van die Rossemer ende gesat vp den platz daer die vorsz goetheeren hebben geordineert aen den voerwech nae Boeninge vp die Raederbecke, ende is vnder den vorsz steen gelecht tho narichtinge achte pannenstucke ende achte kesselingē. Dit is gescheet in praesentie Heer Wolteri Burchardi ende Roleff Helmich als hoeders.

168. Anno 1638 den 21 Junij een Holtinck geholden in die marcke Lutte.

Holtrichter.

Johan van Hemert, Rentmester des Landes Twente.

Coernoeten	}	Hans Albrecht van Rhede to
		Brandtlechte ende
		Euerhart Bentinck.

(Na eene opnoeming der Goetheeren, enz. volgt:)

Jtem is och geordineert; so wie het holt dieffscher wise affsaaget sall hebben verboert waegen ende peerde.

169. Noch is belastet den geswaeren goede vpsicht te nemen datter geene plaggen bueten de marcke worden geuoert die ouertreders te brocken met eene tonne biers.

170. Jtem is geordineert dat niemandt inder marcke des daeges meer plaggen sal mogen meijen als een vol Erue met vier Een halff Erue met twee, Ende 1 brincksitter met een sichte vp brocke van eine halue tonne bier vor elke sichte.

171. Noch is geordineert dat tegens het steen voeren van gildehuyss ende elders de olde slachboeme sullen tho gemaect werden, ende die seluige so vngewonliche weege gebruicken die peerde sal vth-

spannen ende brocken na older gewonte Jder span peerde met eene tonne biers Ende sint gecommiteert om den heren Landtdroste hieruan to informieren die substitueerde Holtrichter neffens die ordinaris hoeders ende Johan Edler.

Jegen diese ordre hefft die Landtdroste contra ordre ende sententie gegeuen dat ein Jeder die steene voert den wech door dat Lutter broeck magh gebrucken, tot grot nadeel der goetheren ende Juwonders der seluigen marcke.

172. 1644 25 Junij. ¹⁾ Vorerst is geresoluiert van holtrichter ende goetheeren, dat alle goetheeren ehre waren so vp haere Eruen staen in die tijdt van twee monaten sollen angeuen an holtrichter ende hoeders.

173. Noch is geresoluiert dat geene thoslaege sollen gemaeket werden sonder expresse Consent van holtrichter ende Erffgenaemen, ende sollen alle thoslaege gevisiteert werden bij Holtrichter hoeders ende geswaeren neffens D. Beuer ende ten Broecke ende bescheet dar aff sijnde bijbrengen, vmme naer beuindinge binnen twintich Jaeren gemaeket, daer ihn tho doen na marcken rechte.

174. Noch wordt expresselijck verbodden die hunde plaggen vth het velt tho stecken ofte meijen och gene hulsrise ofte wachrise vth het broeck to houwen vp die poene dat sie haere plaggen sichten ende bijlen sullen verloren hebben, ende noch eine poene daer voer te geuen twie olde schilde.

175. Oock is geresoluiert dat ijder Buir alle Jaer sine waertelgen sal setten, ende sollen dieseluige

¹⁾ Van hier af zijn de hoofden weggelaten, waarin de namen van holtrichter en keurnoten opgegeven zijn.

van holrichter ende hoeders geuiseert worden bij die sulx niet gedaen hefft vor ijder geuen een olt schilt.

176. Vp het stuck van holthouwen is geresoluiert dat van Jder stam so vngewesen gehouwen wordt verboert sal hebben vier Rixdaler bouen verboerte vant holt, ende worden die Borgemesteren van Oldensel versocht die affnemers van sulcke gehouwenen telgen daer voer te straffen.

177. Oock sollen na older gewoonte niemandt plagen meien bij Eecken offte Boecken, het sij dan dat hie drie voete daran bliue bij poene van twee olde schilde van Jder telge.

178. Die wijl int wroegen heer holrichter ende gemeine guetheren praesumeren ende inder daet beuinden dat van die geswaeren ehre broecke so praeciss niet angeuen so is concludeert, dat so verne in diesen valle die geswaeren gefunden werden dat sie holthouwen sulden drie dubbelde broeke geuen.

179 1647 April 23. Erstlich is die geswaeren vorgehouden dat sie better vpsicht sollen hebben wegen des excessiuen holthouwens, Ende so verne sie befunden werden, dat sie nicht anbrengen conform haeres gedaenen eedts, dan man sie sal verklaegen ahn heren Landtdroste ende gestrafft als meinedigen. Then anderen dat sie sollen gehalten wesen die broecke binnen Jaers toe executieren, offte men sal ander middel vor die handt nemmen, ende sollen haere Buirrecht verloeren hebben, ende so het wijders geboerde dat sie het holthouwen nicht willen bliuen laeten, dat man sal einen Holtinck holden ende resolueeren met die samptlicke goetheren dat all het holt in die Lutte Buszmaete sall vffgehouden werden en tot profijt van die gemene goetheren Jmploiert werden.

180. Then derden dat ouermaels alle die geene sal angesecht werden door den Buirrichter ende geswaeren die buiten consent des Holrichters ende hoeders thoeslaege gemaeket hebben ofte eenige vthdrifften genieten, dat sie die gemaecte thoeslaege sonder Consent sollen Jnwerpen ofte kommen accordieren, ende die begaene brocke betaelen in die tijdt van 14 daege, ofte sollen arbitralick daer bouen gestrafft werden.

181. Widers sollen oock die geswaeren gehalten sin binnen viertiendaege an toe geuen so daer noch mochten thoslage sijn ende vthdrifften, die sonder Consent der guetheren gemaket sijn, ende noch nicht nhu ter tijdt sijn angegeuen Doen sie solchs nicht ende man solchs darna gewaer wordt, sollen die geswaeren dar vor executiert worden.

182. 1648. Js geresoluiet dat man Jder Erue heel ende halff na aduenant een pottegront sal wisen, vmb vor sich seluest bepottet ende afftegrauen worden, welke wisunge sal geschieden bi ennige goet-heren dar tho deputeert.

183. Copia van die waeren ende schaerèn der Lutter marcke gelich sie ingebrandt hebben Anno 1619.

Molter hoerne.

Des Richtershuess 1 waer Roemkoecken xv.

Jtem Drees in die borch Een halue waer per Rijss Johan Eene waer met 5 verckens.

Jdem 1 waer	}	Jtem die Benneker 1 $\frac{1}{2}$ waer per
Jdem x schaer		Valcker kerst 1 waer.

Gronhaer 1 waer per colonum met 5 verckens gelijket.

Wengerinck 1 waer per salder $\frac{1}{2}$ waer colonus siue

twee genge met twee verckens bebrandt. Roemkokens 8.

Bodekerinck $\frac{1}{2}$ waer totum bebrandt per colonum
Molthoff vt infra.

Hartminck 1 waer per eundem totum met 9 fercken
Roemkoken 6.

Westerholt $\frac{1}{2}$ waer.

Morsch et Schuer 1 waer.

Jdem $\frac{1}{2}$ waer totum met 9 fercken, Jdem 4 Roen-
koecken.

Molthoff 1 waer	} Jdem totum met Eluen vercken Roenkoecken x.
Noch 1 waer	
Noch x schaer	

Lutke Joerdinck $\frac{1}{2}$ waer. Jdem totum met 1 fercken
7 Roenkoken.

Meijerinck 1 waer bebrant met 6 vercken ij waer
vnd 1 schaer Jdem 3 Roenkoken Noch 4 roenkaken.

Jdem 1 waer.

Noch $\frac{1}{2}$ waer.

Luttichuess na het marckenboeck 1 waer per Auest
totum.

Reijnerinck 1 waer	} Jdem totum met 4 Ferc- ken Roenkoken 8.
Noch drie vierdel waers	

Groete Joerdinck 1 waer Jdem 1 waer 3 schaer met
5 verckens vnd 14 roenkoken.

Jdem 1 waer.

Ahuess $\frac{1}{2}$ waer Jdem totum reliquum a Meijerinck
4 verlijckede verckens vnd 10 roenkoken.

Poelinck 1 waer	} totum met 7 verckens per Hoewel int Asblijck.
Jdem ij schaer	

Spraeckstede 1 waer	} Jdem 5 verckens mit 2 waer minus 1 schaer Roenkoken 5 per peterman 1 schaer.
Jdem 1 waer	

Kotten in Molter.

Brochuiſſ 1 ſchaer per Hoeuel int Asblijk
Gijselinck ſiue Joerdinck.

Lutke Gijselinck 1 ſchaer Jdem totum mit 1 vercken
9 roenkoken.

Bloemendal 1 ſchaer.

Monnekehuiſſ 1 ſchaer per Hartman totum.

Die Hocht 1 ſchaer per Hochtman totum.

Hengeler Hoorne.

Calthar 1 waer.

Benneker 1 waer Jdem totum met 2 vercken Roen-
koken 10.

Noertkamp ſiue Eluerkinck 1 waer Jdem totum met
5 verckens Roenkoken 9.

Roesinck 1 waer Jdem met 1 vercken $\frac{1}{2}$ waer vnd
twie Roenkoken.

Scheper ſiue Wesselinck 1 waer Jdem totum met 3
vercken vnd 18 Roenkoken.

Thoesinck 1 waer Jdem totum reliquum per Binc-
horſt 6 verckens Roenkoken 12.

Hengel 1 waer per eundem totum met 6 vercken
Roenkoken 11 gelijcket vp 2 waer 1 waer van Haerman.

Duuelshoff 1 waer 9 vercken gelijcket vp vier der-
ſeluen waer per pennekamp met x verckens gelijcket
vp $2\frac{1}{2}$ waer heft 9 roenkoken.

Jdem 1 waer Noch $\frac{1}{2}$ waer Noch x ſchaer.

Binchorſth 1 waer Jdem ij waer 1 ſchaer met 7
verckens Roenkoken 14.

Jdem $\frac{1}{2}$ waer Noch x ſchaer per Thoesinck 2 waer.
Luttichuiſſ 1 waer per eundem totum met 3 verckens
vnd 14 roenkoken.

Snoijnck 1 waer Jdem totum met x verckens Roenkoken 7 reliquum habet a capitulo.

Jdem $\frac{1}{2}$ waer.

Kotten in Hengele.

Kokenberch 1 schaer per Binchorsth.

Woning 1 schaer per Noertkamp.

Vterlaege siue 1 schaer.

Dregerinck siue 1 schaer.

Roeder Hoerne

Roouer 1 waer

Jdem 1 waer

Noch 1 waer

Jdem totum met 7 verckens Roenkoken 7.

Noch $\frac{1}{2}$ waer Jdem 1 schaer Gerdt ter Bruggen 1 schaer.

Noch x schaer per Johan vor die Stege $1\frac{1}{2}$ waer per Hulssen 6 verckens.

Egbertinck 1 waer Jdem totum met 6 verckens Roenkoken 6.

Daelhuiss 1 waer per eundem totum met 4 verckens roenkoken 7.

Volckerinck 1 waer Competiert Twickeloe toe Boeninge per Vphuisz totum.

Jdem 2 schaer per eundem totum met 3 vercken.

Vphuisz 1 waer Jdem totum met 8 vercken ende ij Roenkoecken,

Poterinck 1 waer competeert Twickeloe t Boeninge vermoege zegel ende brieue dar van vertoont ende wordt gebouwet durch Voegelsanck is bebrant per Vphuisz.

Parua Cauerick 1 waer per eundem totum met 6 verckens Roenkoecken 8.

M. Cauerick 1 waer per Lambertum met sijnen heren-

(sic) ganck $\frac{1}{2}$ waer bedreuen met 3 verckens Roenkoecken 13 et sic habet suam medietatem integram.

Luicken ter Cauerick totum met 7 verckens Roenkoecken 5 ende hefft den herenganck oeck bebrandt.

Haekenbergh 1 waer.

Harrenter 1 waer per eundem 3 verckens 2 Roenkoecken vnd per Rhede tho Sasselt 2 vercken.

Hoffstede 1 waer per eundem totum met 3 vercken Roenkoecken 5.

Besmanninck 1 waer totum per eundem met 4 verckens Roenkoecken 1.

Olthuisz drie vierdel waers offte drie schaer per eundem met 5 vercken Roenkoecken 5 gelijcket op $1\frac{1}{2}$ waer.

Stuthoff 1 waer per eundem met 11 vercken gelijcket vp 4 waer Roenkoecken 13 per Besmanninck 1 schaer per waelstede 1 schaer.

Jdem 1 waer.

Noch x schaer.

Harbertinck 1 waer per eundem $\frac{1}{2}$ waer Roenkoecken 7 per P. Cauerick totum.

Sanderinck $\frac{1}{2}$ waer totum per eundem met 2 vercken ende 3 roenkoecken.

Dijlghuisz 1 vierdel waers.

Haenhoff 1 waer per eundem 19 verckens roenkoecken 11 gelijcket vp 6 waer.

Noch 1 waer.

Noch 1 waer.

Noch $\frac{1}{2}$ waer.

Jdem x schaer.

Schuffoort $\frac{1}{2}$ waer per Peterman totum.

Waelstede 1 waer per eundem totum met 5 vercken Roenkoecken 12.

Kotten in Roederhoorne.

Duendal iij schaer per eundem totum met 4 vercken ende 4 roenkoecken.

Voegelsanck 1 schaer per vphuisz.

Harbershuisz 1 schaer Jdem totum vnd 1 vpgelecht.

M. Beuersbörch 1 schaer per eundem met 4 vercken Roenkoken 5 gelijcket.

Lutke Beuersborch 1 schaer per eundem mit ein vercken Roenkoken 5.

P. Oesterbroeck 1 schaer	} per Egbertinck totum.
Bodincksel 1 schaer	
Smedinck 1 schare	

Lutke Olthuisz 1 schaer per Olthuisz.

Darenborgh 1 schaer.

Bockhaer 1 schaer kotte tot Harenter per eundem totum.

Thijkotte Roeuer alias Thebelt per Gert ter Bruggen.

Dijlgheshuisz 1 schaer per eundem mit 6 vercken vnd 3 koken. ¹⁾

Elfster hoorne.

Wolsinck $\frac{1}{2}$ waer Jdem totum Roenkoecken 7.

Jdem 2 schaer.

Grote Baul 1 waer per eundem met 15 verckens vnd 12 Roenkoken quorum quatuor maiores gelijcket vp sestehalue waer.

Noch $\frac{1}{2}$ waer.

Jdem x schaer.

Lutke Baul 1 waer per eundem totum mit 3 vercken Roenkoecken 3 addet x stu.

¹⁾ Op den kant tegen dezen regel: 1648 nunc Veltman.

Lambertinck 1 waer Jdem totum mit 7 verckens
Jdem 14 roenkoeckens. Noch 1 waer.

Berninck 1 waer Jdem ij waer bebrandt met 5
vercken.

Jdem 1 waer.

Jdem 1 waer per Voet ten Boelskamp totum met
3 vercken.

Schoppe 1 waer per eundem totum met 9 verckens
Roenkoecken 3 gelijcket vp derdehalue waer 1 van
Cruissel vnd 2 schaer a preposito.

Nijehuijs 1 waer Jdem met 5 vercken Roenkoecken
6 Jst totum bebrandt.

Jdem 1 waer.

Noch $\frac{1}{2}$ waer.

Monnichoff 1 waer Jdem x verckens Roenkoecken 5
gelijcket vp 4 waer per Lambertinck Kemperinck 4
verckens vp $\frac{1}{2}$ waer.

Jdem 1 waer per Steinbecke 2 schaer Steinbecken
krigen $\frac{1}{2}$ waer Waelstede 3 schaer.

Jdem $\frac{1}{2}$ waer.

Tanquam Juratus x schaer.

Euerdinck $\frac{1}{2}$ waer per eundem totum met 5 vercken
roenkoecken 6.

Peterinck 1 waer per eundem totum met 8 vercken
Roenkoecken 11 reliquum habet a Burrichter.

Arninck 1 waer per eundem met 3 vercken Roen-
koecken 8 gelijcket vp 3 waer.

Wechman 1 waer Jdem totum met 2 vercken roen-
koken 7.

Haerman 1 waer per eundem met 7 vercken Roenkoken
7 gelijcket $2\frac{1}{2}$ waer Rest pro haeredibus 2 waer.

Jdem 1 waer.

Jdem x schaer per Hengelman 1 waer per Hartman
1 ½ waer.

Fleeren 1 waer per Deppenbroeck met 4 vercken totum.

Jdem 1 waer per Schulte 1 schaer per Hurlekotte
1 waer. Noch ½ waer.

Et quia vnus ex Juratis x schaer per Schulte totum
met 8 vercken vnd 12 roenkoeckens.

Grote Cruissel 1 waer per Schopman totum.

Noch drie vierdel Cruissel totum met 1 vercken
Roenkoken 4.

Kotten in Elfster Hoorne.

Hurlekotte 1 schaer Jdem totum met 6 vercken
roenkoken 4 vp 2 waer gelijcket.

Wilms broeck 1 schaer.

Dat slat Vledercott 1 schaer.

Nedderhuiss 1 scheer per grote Bael.

Hoffstede 1 schaer de consensu Capituli per Steen-
becke totum.

Alter Staepel 1 schaer alias Roeckhuisz per eundem
met 4 verckens vnd 6 roenkokens.

Lutticke Cruissel 1 schaer.

Lambertinckotte 1 schaer siue Kemperinck per eun-
dem Lambertinck.

Steenbecke 1 schaer per eundem met twee verckens
roenkoken 4.

Swarte kotte 1 schaer per Gerdt ten Moninchoeue
met vijf verckens Reliquum per den Burrichter.

Vischedijck 1 schaer alias Roeckhuisz per eundem.

Depenbroeck 1 schaer Jdem totum met 1 vercken.

Vlenkotte 1 schaer per Johan Steenbecke totum.

Kot Bertolt Notandum quis sit quia in antiquis Re-
gistris non deprehenditur, nunc Kotman 1 schaer per
eundem met 1 vercken Roenkoecken 13.

Leddige Waeren.

- Die Heeren vant Capittel 1 waer per Morschman totum.
 Noch 1 waer Morschman $\frac{1}{2}$ waer Snoijnck $\frac{1}{2}$ waer.
 Noch 1 waer per Snoijnck $\frac{1}{2}$ waer per Binchorst
 1 schaer per Daelhuisz 1 schaer.
 Noch 1 waer per Binchorst totum.
 Noch $\frac{1}{2}$ waer Snoijnck 1 schaer Peterman 1 schaer.
 Noch 1 schaer per Lambertman.
 Noch Fenne Daekotten waer per Olthuiss $\frac{1}{2}$ waer
 ende per Huirlekotte $\frac{1}{2}$ waer.
 Albergen 1 waer.
 Noch 1 waer.
 Noch $\frac{1}{2}$ waer.
 Freenswegen 1 waer.
 Noch 1 waer.
 Noch 1 waer.
 Conuentus in Aldenzel 1 waer per Wilh. Boldewins
 met 3 verckens totum.
 Johan van Hoeuel 1 waer.
 Noch 1 waer.
 Noch 1 schaer.
 Juffer van Auerhaegen $\frac{1}{2}$ waer nunc Twickel per
 Salder totum.
 Ermcke Waninck $\frac{1}{2}$ waer.
 Koette $\frac{1}{2}$ waer.
 Ouerinck 1 fierdel.
 Nijtert 1 waer nunc Loeluinck.
 Die Lijckwaer ij schaer bebrant per Hoeuel int asblijck.
 Die Bueren ij Lijckschaer.
 Die van Heiden $\frac{1}{2}$ waer versocht per Palthe nomine
 Commendatoris.
 Dominus terrae xxxi verckens per Noortkamp 2
 schaer per Roehuiss 1 waer Rijsz Johan 1 $\frac{1}{2}$ waer Gert

ten Monnichoeue $\frac{1}{2}$ waer per Borchman 3 schaer Poert Herman 1 waer per Sweergat 1 waer met 4 verckens Jtem 1 schaer per Hoffstede. Per Luttichuiss $\frac{1}{2}$ waer per Peterman 1 waer. Per Euerman 1 waer. Per Valckenhaer met 7 verckens, 5 schaer per M. Bael 1 waer per h. holt mit 13 vercken $3\frac{1}{2}$ waer. Per M. Beuerborch 2 genge Per Veltman 1 waer.

Custodes Capituli 1 waer per Beuer totum.

Noch 1 waer per Snoijnck.

Custos haeredum 1 waer.

Druffoctinck $\frac{1}{2}$ waer.

Albertus Schedelick siue Schellickswaer ¹⁾ per duuen-dal totum.

S^{us} Plechelmus 1 waer.

Die gades waer.

Die geoete Richter ex gratia siue vp sijn Beede 1 waer.

Die vnderrichter ex sinili gratia $\frac{1}{2}$ waer.

Bijters waer versocht per Palthe nomine Commendatoris.

Praepositus ij schaer per Schopman totum.

Die Lijkschaer Duuelshoff gebuitet vnd bebrant per Busch Euert met 1 vercken.

184. Copia. Alsoe op den lesten holtinck in lutte bij holtrichter ende samptlicke goetheeren expresse Resolutie is genomen, dat niemant eenich holt vth deselve marcke solde houwen bij mercklicke poene, ende dat men Requirereren selde den heer Richter van Oldenzel ende die Magistraet aldaer, om haer Respectiue Jngesetten t' verbieden geen gestoelen holt vth die marcke Lutte t' koepen.

So is dat mitz diesen alle Jngesetten des Landtgerichtes ende Stadt Oldenzel mitz diesen expresselijck wordt verbodden bij poene van 24 goltg. Jder wise t' ver-

¹⁾ 1648 D. Anth. de Beuer staat op den kant.

beuren, Dat niemandt van eenige Lutter Buiren offte Knechte eenich holt sal mogen coopen, ten sij dan dat holtrichter ende hoeders derselue marcke daer van kennisse hadden. Actum Oldenzel den 8 Martij 1648.

Onder stont ter ordinantie van de Magistraet
Adolph van Rensen Bernart Ketwijck.

Richter.

185. Anno 1649 den 31 Majj ein Bijholtinck in Jutte gehalten in Lutter marcke in Praesentie Egbert kip als Substitu. holtrichter . . . ende hoeders . . . ende is die Banck gespannen more solito.

Burrichter Johan ten Varwick.

Coornoten	}	Heijne Oesterbroeck.
		ende
		Jan ter Waelstede.

(Loopt slechts over breuken).

Anno 1650 den 16 Majj een Biholtinck gehalten, Substitueerde holtrichter Egbert Kip, Hoeders heer Adrian Auerhaegen [enz.]

Burrichter Jan ten Varwick.

Coornoten	}	Gert ten Duendal
		ende
		Lambert Bloeme.

(Loopt slechts over breuken.)

186. Anno 1651 den 18 Martij is na older gewoonte een vorholtinck gehalten ende die Banck gespannen ter praesentie des substitueerden holrichters Egbert Kip ende h[eeren] hoeders h. Euerhart van der Marck [enz.]

Buirrichter Jan ten Varwick.

Coornoten	}	Heine Oesterbroick
		ende
		Lambert Bloeme.

(Loopt slechts over boeten.)

Anno 1652 den 4 Maj is ein Vorholtinck gehalten ter presentie H. Euerhart van der Marck als Verwalter pro tempore van holrichter; ende hoeder H. Anthonius de Beuer ende Anth. Nijtert, ende is die banck gespannen.

Buirrichter Jan ten Varwick.

Coernoten	}	Gert ten Duuendal
		ende
		Lambert Bloeme.

(Loopt slechts over boeten.)

187. Anno 1654 den 12 Julij is einen Biholtinck gehalten ter praesentie des Weledelen Gerhart Sloet Holt Richter, heeren Euerhart van der Marck ende Johan van Deunter, Herman Strick als Substituirde holt-richter h. Anthonius de Beuer ende Rentm^r Adrian van Laer als committeerde goetheeren, ende is na older gewoonte die banck gespannet.

Buirrichter Jan Varwick.

Coernoten	}	Gerdt Duuendal
		ende
		Heine Oesterbroick.

(Loopt slechts over boeten.)

188. Volget die visitatie van die Lutter Laecke.

Anno 1651 den 28 augusti hebben die anwesende goetheeren met die h. hoeders die geswaeren ende ingesettene der Lutter Marcke haere gewontlicke Laecke gegaen vnde sint die Interesseerde naeber marcke daertegens citeert, die anuanck is genomen bij het Rochuiss.

Die erste steen staet bij Rochuiss kamp tusschen die Lutte ende Berchuiss.

Die ander Steen staet bi Rochuiss kamp in den graeuen bij eine tellige.

Die 3^e ligt in die hegge an den vpworp van groen-

smitzkamp. Doch tusschen die beide steene is van die [van] Berchuisen questie erresen van weinich importantie.

Die 4^e staet an den wech bij het Sweer gatt.

Die 5^e staet in [het] velt tusschen het Sweergatt ende tigerskamp.

Die 6^e staet midden an [in^p] tigerskamp an den graeuen.

Die 7^e staet in 't velt genoemet het Roode Steenken tuschen die Rossemer ende Lutter marcke.

Die 8^e staet an den Boeninger wegh bij die Laecker becke.

Die 9^e staet linenrecht ouer die becke tuschen Valte ende Lutte.

Die 10^e staet an Sanderincks velt.

Die 11^e staet in 't velt tuschen Valthe ende Lutte an Lesgers velt.

Die 12^e staet an Nijehuis velt.

Die 13^e staet an Joncker van der Marcks velt.

Die 14^e staet vp den Ende van die Lange Braecke an vorsz Marcks velt.

Die 15^e wort genoemet die Cruisskuile an die Vossehaer scheidet drie marcken als Lutte, Valthe ende Boeninge ende is gelegen an den Boeninger wech.

Die 16^e gaet van die Cruissknile ende scheidet Boeninge ende Lutte.

Die 17^e staet in die Lechte nicht wijt van Duendals kamp.

Die 18^e staet bij Haeckenbergs becke kamp.

Die 19^e staet des gelicken an Haeckenbergs becke kamp.

Die 20^e staet an den Boeninger dam.

Die 21^e staen an den graeuen an Steuenings Borckhaer.

Die 22^e staet des gelicken an Steuenings Borckhaer.

Die 23^e staet an den graeuen van Haeckenbergs Pierick.

Die 24^e staet an Hantermans achterkamp.

Die 25^e staet des gelicken an Hantermans achterkamp.

Die 26^e staet int Schaller velt an den Dam.

Die 27^e staet int Schaller velt tuschen Olthuijs ende Molman.

Die 28^e staet in den gracuen van Molmans kamp bij ein Elsen Buisken.

Die 29^e staet bij grote Beuerborchs haer in die Landtweer ouer die Dijnckel.

Die 30^e staet int Dijnckel velt tuschen Beuerborgs haer ende die punte.

Die 31^e licht an die Becke bij die punte.

Die 32^e is einen langen post ende stehet achter die punte int venne.

Die 33^e is ein Steen ende staet midden int Venne.

Die 34^e staet oock int venne op die haer.

Die 35^e staet vp die Rammelhaer an den gilderhuiser wech.

Die 36^e Li nite is die Sonnen telge.

Die 37^e staet in die Landtweere wort genoemet die witte weer, ende is hir met die Laecken ganck opgehouden.

189. Anno vt supra den 4 Septembris hebben wij den Laeckganck veruolget ende hebbe wedderumb angefangen tho gaen vant Rochuiss ende van daer is die Erste steen gewest als volget.

Die 1^e steen vant Rochuiss tuschen Lutte ende Berchuisen staet an Cruissels Emminckhaer ende is ein grant[?] Steen.

Die anderde staet an Crussels kamp.

Die 3^e staet an Rue Voetes kamp.

Die 4^e staet achter Schop Bertels nijekamp.

Die 5^e staet in Haermans maete.

Die 6^e staet an funder vor die Haerstege an den Losser wech.

Die 7^e staet in den wal van Ventrings kamp.

Die 8^e staet bij Hurrecottenkamp int Velt.

Die 9^e staet int velt an die Rechterhandt van Oldenzel na Losser te fueren.

Die 10^e staet int velt, ende scheidet die Lutter Marck, Beeckhuisen ende Lonnickier.

Die 11^e staet achter Arninck Braecke anden wech na het oldenzelse Venne.

Die 12^e staet iegen het Losser Haegerbroick bij den oldenzelschen Venne wech.

Die 13^e staet int velt iegen het ossenschot alwaer noch ein kleinen steen bij licht.

Die 14^e staet achter Rechters kampe ant Oldenzelse Venne ende scheidet drie marcken, als Lutte, Lonnickier ende Losser.

Die 15^e steen staet in Rechters kempe.

Die 16^e staet in Rode Cuipers maete in Asblick.

Die 17^e staet in Schoemaeckers maete.

Die 18^e staet in Dijk Gerlix maete an Sallerskamp.

Die 19^e staet in Thoslags kamp tegens Schulte Honinchloos maete. Nota tuschen deesen Steen ende naulogenden Steen licht einen hoeck buschs alwaer die heerschap van Honinchloo. nhu ter tidt wesende here Ludolphus Brunesium umbtrent 13 oder 14 Eecken ende boecken vth vercofft hadde, welchs substituerde holt-richter hoeders ende geswaeren gewaer wordende, hebbe etliche vpgehaelt ende zij gebutet vor 7 guld. ende Schulte Johan Vleer is copier gebleuen heer Brunesium wil seggen dat die gront tot Honichloe hoeret, maer is nicht tho geloeuen, ende Sustineeret dat sijn vercopier Baron Ketteler vp dieselve platz verscheiden reise aldaer gehouwen heft, ende in possessie sij, kan daelx [?] gehoeret werden.

Die 20^e staet in Snoijncks gemeene horsth.

Die 21^e staet in Hengelmans maete bij Schulte Honinchloes Ess.

NB. Alhir hefft Schulte Honinchloo willen Sustinieren dat noch na diesen Steen ein ander Steen solde staen in Duuelhoffs maete waermedde hie wolde bewisen dat die grunt daer die boeuen geschreueene 19 steen van secht solde in Losser marcke liggen, maer hebben solchen steen in Duuelshofs maete lange gezocht doch nicht gefunden ende is och binnen die laecke gehouwen.

Die 22^e staet vp Snoijnchs Esz in den wal an den Caluerkamp.

Die 23^e staet vp Snoijnchs lange camp.

Die 24^e staet in Snoijnchs weide an die Dinckel vnder ein Haegedoornes Busz, welcke steen scheidet die Lutter Marcke, Losser ende die graeffschap Bentheim. Wat verners die graeffschap ende die Lutter marcke scheidet moet man na sehen die verbaelen so tuschen die Landtschap van Ouerijssel ende den graeff van Bentheim sijn vpgerichtet, hebben solchs den heer Drost Johan Ripperda angegeuen welch hefft angelaeuert sodaenige verbaelen [te] laeten extraheeren ende vns met tho deelen, is ouerst nicht gescheen ende is inmiddels gestoruen, weer also noch wal noodich dat dieselue vpgesocht werden.

190. Anno 1654 den 8 augusti is einen vthgaenden Holtineck gehalten Ende hefft die HoochEdelgeborn Gerhardt Sloet Rentm^r des Landts Twente Erffgesetten tho den Oldenhaeue ende Sijngraeuen na older gewoonte die banck gespannet als Erffholtrichter.

Die acte van Holthouwen [van] den 18 Martij 1648 wordt van goetheren Renouuert, Ende sollen vp het nije publiceert worden.

191. Wat hundeploggen meijen angaet sal bliuen als vor diesen ordineert is.

192. Wordt die Buiren verbodden geene Rijse vth het Broeck tho haelen gelegen vp den Steenuordt ende wormstal bi die poene van Drie oude Schilde.

193. Wordt oock ordineert dat die Buiren so bij Nachte holt houwen offte boeme affsaegen sollen dubbelde broeke geuen.

194. Angaende die pottgrondt blijft bi die vorige Resolutie, maer die grondt sal nicht vpgegraeven worden, Ende sollen vp denscluen grondt geene plaggen gemeiet worden.

195. Wordt desgelijcken ordineert dat man met plaggen meijen die telligen vier voet sal wijcken bij die poene van een olt schilt.

196. Wordt noch ordineert dat alle geswaeren haer broeke sollen angeuen vp alle Bijholtinge so wal als andere Buiren Broeke werden angegeuen.

197. Anno 1660 den 22 Maj is in die Lutter marcke einen ordinaris vthgaenden Holtinck gehalten, ende hefft die hoogh Edele geboren Gerhart Sloet als holtrichter die banck gespannen na older gewoonte.

Holtrichter hoogh Edele Gerhart Sloet.

Cornoten	{	Joncker Herman van Twickelo
		ende
	{	Joncker Jochim Adrian van Reede.

Ende hebben die Burrichter Jan Varwick die Banck gespannen in die Buirbencke neffens sine Cornoten als Gerdt Egbertinck ende Heine Oesterbroick, Diewelcke na het gevraegde ordel dorch diese geswaeren die nauolgende broeke hebben angegeuen [enz.]

198. Wat angaet die Resolutien van Holtrichter ende Goetheren is Resoluieret dat het holthouwen, torff stecke, Hunde plaggen, vnbehoirlicke

vthdrifften, schadden stecken, ende gerechtigheit van Schaepe holden sal gehouden werden als vor diesen vp die Holtinge is Resoluieret.

199. Oock is Resolueret dat die Buirrichter na older gebruijk alle Buirschulden sal executeren ende die in mora bliuen sal hie executeren vor hoeuet ende sal van Jder ganck genieten sess stuer.

200. Holt Gerichte gehouden den 22 Augustij Anno 1664.

HoltRichter Gerhardt Sloet totten Oldenhoff (enz.).

Coernooten	}	Jan Diderich Baron van Heijden.
		Jan Henderick van Reede Frijheer
		ter Horst, Heere tot Brandlicht etc.

Alsoe tot desen tijdt toe groote oneenicheijt is geweest oever het holt in dese marcke, soe hebben de samptlijcke erfgenaemen mits desen geresolveert, dattet holt oever alle opte goederen sal worden geaestimeert door die HoltRichter, ende drie onpartijdige Goetheeren soe holt hebben ende drie soe geen holt hebben, ende sulx ex aequo et bono, naer Discretie ende gelegentheijt, om daer van inden tijdt van ses weeken rapport toe doen, aende samptlijcke goetheeren, wattet holt op jeder Erve ende goet sal moegen weert wesen, om toe sien, ofte ordre soude connen werden beraemt, dat een jeder sijn eigen hout ende poetegront soude moege becoemen Ende de selve penningen tottet gemeene beste geimploijeert worden, die geene soe geen poetegront en heeft, daer van sal het verblijven bij de resolutie vanden laesten Junij 1628, Ende den 16 Junij 1641 gereassumeert, ende geconfirmeert vijtgenoomen, dat soo wanneer een buer holt houwet ende niet bewijzen can opte daet het schriftelijck consent van sijn Goetheer sal hij niet een boote van acht Rijxdaler tot

profijt van de HoltRichter van jeder stam vande HoltRichter gestraft worden ende de Goetheeren hun actie tegens den buer ongeprejediceert, ende het holt mede bij de Goettheer verblijven, neffens het aecker ende den Eigendom van dien.

201. Alsoo geclaeget wert wegen het affsaegen van het holt bij nacht tijden in het Broeck, is geresolveert datte geene die daerop bevonden wort, geven sal dubbele breuke, de halvesheit tot profijt vande aenbringer, sonder datte selve sal worden gemelt.

201. 1666 Dec. 13. holtgerigt te Oldenzaal.

Een ijeder nieus ankemende Goetheer sal de marcke vereeren eenen ancker Rijnschen wijn.

202. (Volgt veel ouer toeslagen verkocht tot dekking der kosten gesproten uit de Bisschoppelijke invasie).

203. 1676 Mei 16. Weegens de groote dagelixs excessen van holthouwen inde marcke door de ingesetene boirmannen gepleegt, wort tot voorcoeminge van dien ernstelijck aen d'Heer Holtrichter gerecommandeert dat sijn Hooch Ed: naeukeurich tegens sodane delinquanten wil inquireren en daer tegens procederen en de breuckvellige transgresseurs de facto na marcke recht daerouer sonder holtinck afte wachten te straffen.

204. Tot voortplantinge van wechgehouden holtgewas sal ider Horne in deLutte, een welgemeste en welgeaccomodeerde Telgencamp van een mudde lants groot ten spoedigste opmaecken en met eckelen besaijen, en die daarvan nalatigh bevonden, de selve voor 25 gl. sonder eenige conniventie te executeren, blijvende vorders van schadden telgen te na majjen de voorige resolutien in vollen weerden.

205. Copia. Alle Bourmaunen en ingeseetenen der

Marckte Lutte wort van ons ondergescr. gecommiteerde van d'heer Holtrichter en goetheeren, daertoe g'authoriseert, bij desen bekent gemaect, dat alle die geenen soo ge-duijrende den oorloch in A° 1672 en 1673 eenige toeslagen, tuijnrichtungen, off uijtdriften in voorsz. marckte gecofft, sullen sonder faut op saturday den 14 octob. ten huijse vande pander van Sloet sich coomen aengeern, met haer quitansien, en bewijsen betaling, met expresse waerschouwinge dat die geenen die hier van in gebreecke verblijven, haer toeslagen sonder eenige conniventie sullen ingesmeeten, en de novo opgehangen en vercoft worden tot proufite vande marckte. actum Oldensael den 9^{den} octob. 1676.

Onder stonden

H. Borgerinck. Wolter Voeth toe Boegelschamp.

L. Pott. Max. van Offenbergh.

Joan van Sloet.

206. 11 Nov. 1676. (Door de Gecommitteerden tot afdoening der schulden van de marke gearresteerd:) dat ider heel erve in de Lutte 40 Car. gl., een half erve 20 gl. een gewaerde Kaeterstede 12 gl. een ongewaerde 6 gl. sal hebben te betaelen waervoor de heele en halve erven een gratuiteijt van wiltgront ider op sijn naeste is aangewesen en toegestaen, waerop tot betaelinge van de noodigste schulden een heel erve thien guldens, een half 5 gl. een gewaerde kater 3 gl. een ongewaerde 30 stuijv. praecise bij poene van parate executie voor kersemisse deses jaers in mindering van het gequotiseerde tantum voor de eerste termijn sullen betaelen; en tot het innen van dese penningen uijt ider Horne moogen twee Bourmannen eligeren, om deselve na marcken recht te executeren [enz.]

Dit voorsz. hebben wij in de Bancke de samptlijcke

Boirmannen voorgeleesen om haer daerna te reguleren.
Actum den 15 Nov. 1676.

207. Alsoo tusschen de Boermannen der marckte Lutte in de raeder hoerne over de gedane lantmeetinge, die sij buijttē keunisse van haer goetheeren hebben laetten doen, eenige discrepantia en misverstandē omtrent het meeten van de gronden sijn ontstaen, waerover sij met malcanderen niet hebben cunnen accorderen: Soo ist dat wij voorsz goetheeren van voorn. horne, tot voorcoominge van alle verwiedering, soo bij tijden en wijlen hieruijt soude coomen te ontstaen, hebben goetgevonden en g'arresteert, dat op aenstaende maendach den 16^{den} aug^{ti} alle het goede lant der erven in geseijde horne ter presentie vande goetheeren, die daerbij present willen sijn, de novo sullen worden door een geswooren lantmeeter gemeeten, naer haer quantiteit en qualiteit, om ider erve uijt het resultaet van voorsz meetinge, na behooren in de lantslasten te quotiseren.
Actum Oldensael den 12 aug^{ti} 1681.

(Volgen vele financieele stukken).

208. 1683 febr. 13. Wort bij desen g'arresteert na consent bij holrichter en goetheeren, dat ider heel erve in de Lutte, bij sijn huijs een campie, van een spint lants, een half erve een half spint, een gewaerde kater naer advenant, sal opgraven, 't selve wel bemesten, en wel bevredigen met een tuijn daerom, en alsdan met eckelen besaijen, die hiervan nalaetich verblijven sullen ider aen d' heer holrichter verbeuren 8 ggl. en sullen die geenē, soo telgen buijttē de marckte verbrenge directelijck off indirectelijck, daeraen verbeuren twintich ggl. en sal 't selve sonder eenige conniventie worden g'executeert.

209. 1686 febr. 9. Wegens de schaersheijt

van het holt in de Lutte, so begeert de heer holt-richter, en hoeders, in plaets van alle jaer een holt, nu in posterum maar alle twee jaer een holt, en dat geen holt, als op den gemeenen holtinck van nu voortaan aangeweesen sal worden.

210. 1690 Sept. 6. Over het stuck vande overwajide landen, met sant, om het selve te stuijten en soo veel moogelijk te remedieren, is geresolveert en goetgevonden dat, alsoo dit werck van groote consequentie, en de marcke niet capabel bij haer selve bevonden wort, om 't selve te onderstaen, d' heere droste van Twenthe te solliciteren, en daer toe bij desen te versoecken, d' heere Sloet van Singraven ten eijnde sijn gestrengt mooge believen te verstaen, en ordonneren dat het geheele gericht van Oldensael, tot het voorsz werck, mochte coomen te helpen.

211. 1691 Sept. 23. Aengaende de santstuijven in de Lutte, is voor het expedienste gevonden, d' heer drost te versoecken, dat sijn Gestrengt wil gelieven te ordonneren, dat bij provisie alle de boermannen met haer wagen en peerden vande gericht van Oldensael en Oetmarsen, ider een voer plaggen en een voer riesen, op de plaetse van het santstuijve sullen brengen; en dat voorts de heere grave van Benthem mach werden versocht, dat het kerspel van Gildehuijs daer mede toe sal helpen: en alsoo het werck van de santstuijve met ernst door de gecommiteerden mach werden voortgeset en alle doenlijke middelen daer toe bij de hant genoomen, wordende ondertusschen gerecommandeert aende heeren gecommiteerden, op den aenstaenden ordinarise lantdach tot support van die arme menschen, door het sant beschadigt, te supplieeren.

212. Tot voorcoominge van alle costen en beswaer

vande marcke, is g'arresteert dat van nu af en voortaan geen costen en holtincke verteeringe, tot laste van de marcke sullen worden ingebragt off g' accordeert, en dat de gacommitteerden geene vacatien en vertee- ringe ten laste vande marcke, moogen inbrengen, maer alleen aen de selve voor vertee- ringe en versuijm worden toegestaen een gulden des daegs.

213. Alsoo door eenige presente goetheeren, inge- volg voorgaende resolutien wort g' insteert, tot de scheij- dinghe uijt de gemeenschap van het holt, en verscheijde gevolmachtigen, sonder volmacht alhier sijn gecompareert, en sulckx ad rapportandum aengenoomen soo wort dese saecke gesurcheert tot den naesten holt- tinck, wanneer alle goetheeren selfs, ofte door een ge- qualificeerde, sullen hierover gelast sijnde, hebben te compareren, om als dan finalijck inde saecke gedelibereert, en gedaen te worden.

214. Wort verstaen dat van nu voortaan geen holt, soo geweest, als ongeweesen sal gehouden worden.

215. En soo mochte bevonden worden dat eenige Boermannen, haer aangeweesen holt, mochte ver- coopen, ofte tot anderen eijnde, als hier vooren gemelt, en waer toe gedestineert employeren, sullen deselve booven de ordinarisse brencke door d' heer Lantdroste (welcke daer toe bij desen wort versocht) als een holt dief, anderen ten exempelp, volgens daervan g' emanerde placcaet, gestraft worden.

216. 1693 Sept. 25. Over 't poinct van de holt- sche ijdinge is goet gevonden te committeren de Heeren Sloet van Singraven, H^r Rentm^r Borgerinck ofte sijn Ed. gesubstitueerde, verwalter Potthoff en DD^{ra} Wie- denbrugge en Wientiens, neffens D^r Offenbergh als

scriba, om een project van scheidinge daarvan te formeren, en sulcx ten langsten binnen twee maenden.

217. G^r arresteert uijt de gemelte gemeenschap te scheidjen in manieren als volgt.

a. dat alle holt soo eijcken als boecken houbaer sijnde, sal gemerckt, en aende meest biedende na voorgaende kerckenspraecke, opgeslagen en vercoft worden

b. om alle dispuijten en questien voor te koomen, van t' holt soo houbaer en niet houbaer soude zijn, is goetgevonden een ijseren bant van 3 $\frac{1}{2}$ voet inde route te laeten maecken, en alle boomen de welcke in voorsz bandt vier voetten booven de grout konnen beslagen en begrepen worden, sullen blijven staen, en t'welcke in voorsz bandt niet kan begrepen worden, sal sonder aensien van goetheeren, en plaetse alwaer het selve is staende, aengebickt en vercoft worden.

c. alle boomen soo inde bandt als voorsz konnen worden begrepen, en gelijk in voorgaende tweeden articul gestelt, sullen blijven staen; en na den vercoop van t'houbaer holt door onpartijdigen daer toe te beëdigen holtkenners, worden g'estimeert, volgens welcke estimatie die respective goetheeren, die selve sullen moogen aennemem, en die penningen daer voor binnen s'jaers in een termijn, ten proufite vande marcke betalen.

d. bij aldien de eene ofte ander goetheer het gemelte holt volgens estimatie als booven, niet mochte willen aenneemen, sal sich in tijt van ses weecken, na de gedane estimatie aen de heer holtrichter ofte sijn welgeboore gesubstitueerde hebben te verklaren, als wanneer het selve op eene seeckere te praefigerende dach mede publijckelijck aende meest biedende sal vercoft worden.

e. die penningen van de vercoopen der boomen

procederende, sullen aen handen van de erffmarckenrichter worden getelt, om daeruijt betaelt te worden op ordonnantie van de gesamentlijke goetheeren 1^o alle bewijslijke markenschulden 2^o die door de gesamentlijke goetheeren g'acordeerde recognitien aende heere Drost van Twenthe ad 500 guldens, en aen de heer Lantrentm^r Bentinck in qualiteit als erffmarckenrichter 1000 guldens, sijnde haer Welgebooren dese recognitien toegeleght voor het missen van haer emolumenten, als mede voor die diensten aen de marcke gedaen, ende voorts om haer Welgebooren daer door t'animeren om vorders in haer goede voorsorge en ijver ten marcken besten te willen continueren.

f. die dan noch overschietende penningen sullen onder de goetheeren na proportie van waertalen worden verdeelt.

g. en sal vervolgens alle het holt dat op die hooven en landen der respective erven, kotten, en goederen, binnen wals blijft staen, en hier namaels mochte werden geplantet, en van selffs koomen op te wassen, ten proufite en vrije dispositie vande respective eigenaers der goederen, t'allen tijden sijn, en verblijven; sullende mede een jeder erve en goet voor pootegront genieten 80 voet op de gemeente, af te reecken, eenes jeders wel en weer mits dat dese pootegront niet sal moogen bewallet en opgegraven worden, welke holt mede ten proufite van de respective eigenaers sal sijn ende verblijven.

h. Voorts is geresolveert dat het holt soo niet vercoft wort, en op die gemeene gront blijft staen, wel mach worden bewaert, en dat na deesen, beeter als vooren, op die gemeente mach worden gepootet en geplantet, het welck ten hoogsten mits desen aen d'heer holtrichter wort gerecommandeert.

218. Aende Heere Baron van Heijden Heere tot Oetmarssen, sijn van sijn eijgen goet geconsenteert en toegestaen vijf boomen wegens de hoederschap als anders.

219. (1694 25 Jan. Holtink binnen Oldenzaal. Wordt als dag voor den verkoop $\frac{1}{4}$ martius e. k. gesteld; de aanplakbiljetten worden geformuleerd, welke de erfmarkrigter zal laten aanplakken; het hout zal geveild worden in partijen van 4, 5, 6 à 700 gl. voorts worden de veilingsconditien vastgesteld: fol. 61—64. Na den verkoop wordt op de Holtink, ten Raadhuize te Oldenzaal na voorgaande „publicatie en affixie” in tegenwoordigheid van den Drost van Twenthe gehouden, aan schulden afbetaald ƒ 19983 en blijft voor de goedheeren over ƒ 13356—17 waarvan op elk der 93 waren, de ledige daaronder begrepen, komt ƒ 143—12; de waren worden alle opgenoemd fol. 65—77 v^o; volgen eindelijk eenige reeds vroeger gemaakte bepalingen en financieele maatregelen fol. 78—83 v^o).

220. 1708 Sept. 11. Holtink binnen Oldenzaal. De buijrmanen gelast geen schapen koeijen nog andere bestialen in de santstuve te laten gaan bij een boete van twee goutgulden, soo meenigmaal daar inne bevonden worden, waar op de schutters exactelik sullen hebben te vigileren.

221. Angaende het schape houden is goedgevonden, dat niemand schapen sal mogen houden nog groter getal nog op geen ander plaatze als die daar toe berechtigt sijn, bij een boete van vijf goutgulden jeder reise te verbeuren, wordende de schutters gelast deselve sonder conniventie te schutten, ende an de holtrichter an te geven.

222. Terwijl verscheijden buijrmanen haar niet ont-

sien tot groot nadeel van de gemene merke plaggen te majen, ende deselve op hare Landerijen tot mestinge te verbranden, is goedgevonden, dat sig in het toekomende niemant sal verstouten sulx te doen bij een boete van vijf goutgulden, waar voor paratelik sal worden g'executeert.

223. Belangende het nog overige houtgewas staande in die gemene merke is goedgevonden, dat jemand gevonden wordende het selve te hebben gehackt ofte verbrogt, gebreukt sal worden met tien goltgulden.

224. Sullende voorts sig niemand mogen onderstaan eenige ijmen, geen goedheer toebehorende op sijn erve te houden, ofte te laten setten bij een boete van tien goutgulden

225. 1709 Sept. 19. Holtink op het Erve Burrichter. Vervolgelik voorgebragt sijnde, dat verscheijden buijrmannen en kotters, eenige toeslagen tuijnrich-tingen, buijten kennisse van de goed-Heeren hebben ge- maakt ende opgegraven, is goedgevonden dat d' Heere Holtrichter en gecommiteerdens te versoecken, alle deselve in ogenschijn te nemen daar van anteijskeninge te maken, ende deselve te doen betalen voor elck spind land ses carls. gld. sonder dat deselve tot dat ange- gravene land sullen mogen plaggen, wordende voorts een jegelik bij desen gewaarschouwd, dat niemand in het toekomende sig sal mogen verstouten eenige an- gravinge ofte tuijnrichtinge te doen ofte te maken, sul- lende die contraventeurs van dien verplicht ende ge- houden sijn voor jeder spind land te betalen vijf en twintig carls. gld: en daar voor gelijk oock voor die ses gld. van elck spind hier voren vermeld paratelik g'executeerd worden.

226. Ingevolge gedane publicatie holtinck gehouden op het erve Burichter 1714 den 5 Jun.

Voorgebragt sijnde dat de Heere Marken richter bij acte van den 3 Majj ll. de gesworens deser marke hebbe g'ordonneerd, die geene die tot schape houden ongerechtiget sijn, op te geven, ende die geene die meerder in het getal houden als bevoegd sijn, te tellen ende deselve gesworens, daar op een abusive schuttinge hebben gedaan, daar over klagten sijn gevallen an sijn Wel geb. gestr. de Heere Land-Droste van Twente, ende de Heere Marken richter in opsichte van dien tegens heden de goed-Heeren hebbende gedaan convoceren, is door de Heere Merken richter en praesente goed-Heeren verstaan, dat die geschuttete schapen van Dinkel Berent. en Veltman buijten praejudicie bij provisie van de schuttinge sullen sijn ontslagen, ende de voorgemelte gedane klagte van deselve an de Heere Drost mits desen opgeheven.

En belangende de geschuttete schapen van de Saller, dat vermits deselve alhier selfs vrijwillig heeft bekend, tot het houden van schapen ongerechtiget te sijn, mitsgaders overtuijgd dat deselve in het openbare velt ten getalle van acht oude schapen, en twee jonge lammeren sijn geschuttet, in verstaan dat deselve dieswegen met de Heere merken Richt'r ten proufite van de merke binnen den tijd van acht dagen afdragt sal hebben te maken.

Sijnde voorts tot gecommittierdens gesteld Doctor Wijntjes en Gerh. Nijtert, om neffens de Heere merkenrichter ondersoek te doen, wie tot schape houden gerechtiget, mitsgaders tot hoe een groot getal, wordende ondertusschen verstaan dat al die geene soo bereijds schape houden, en daar van in een al oude possessie

sijn sich sullen hebben te onthouden van deselve te laten weijden aan dese zijde de Landweer, sullende bij contraventie door de gesworens geschuttet mogen en moeten worden en de eijgenaren van de geschuttete schapen elke reijse daar voor een boete van een tounne bier an de schutteren moeten betalen.

227. 1718 Dec. 2 na voorgaande gedane publicatie Holtink gehouden in Plechelmi kerke binnen Oldenzaal.

Voorgekomen sijnde dat de Boerrichter met assistentie van eenige boermannen Sanderman in de Roorder heurne laastleden somer hebbe doen afpanden een wage of ander mobil effect uijthoofde dat uijt de merke Lutte kluin of veltbrant, hadde vervoerd ende verkoft, en dat dieswegen tusschen deselve Sanderman en Boerrichter alhier an het Land-gerichte bereijds proces is ontstaan, soo is tot voorkominge van verdere inconvenientien goedgevonden en geresolveerd, dat en de Boerrichter en verdere boermannen, haar voor als nog in het toekomende daarvan sullen hebben te onthouden, ter tijd hier over bij de gesamentlijke goet-Heeren naarder sal zijn gedisponeerd.

228. 1719 Junij 8. Volgens gedane bekentmakinge, een Holtink gehouden in S^t Plechelmi kerke binnen Oldenzaal. Dewijl verscheijden buirmannen hebben voorgebragt eene schriftelijke acte van den 29 Jun. 1715, door deselve geteijkend angaande het vervoeren van turf, het maken of steken van swarte plaggen en verdere poincten daar in vermeld waartoe men sich refereerd, en ten welken eijnde deselve acte hier beneden ook sal worden g'insereerd, is geresolveerd, deselve acte en inhoud om dien bij provisie voor den tijd van tijjn achtereenvolgende jaren an te nemen, met dien verstande en limitatie nochtans, dat geene andere brant

of turf hier door zij gemeijnd, als die geene soo in de merke Lutte zijn gegraven en gemaakt, en oversulx die van elders word ingevoerd, hier onder niet begrepen sijn, alles boven de boete soo in die acte is gesteld van drie goutguldens, een derde part voor den anbrenger.

229. [De acte luidt aldus: fol. 93 v°] Gesworen en samentlijke boermannen der merke Lutte sijn overeen gekomen en verstaan, dat niemant uijt voorschreven merke Lutte, hij zij wie hij wil, eenigen torf uijt voorschreven merke te verbrenge, geen swarte plaggen tot mestinge te majien, geen esschen of eenig holt langs de bekken, of op die gemeente te houwen, en dat niemant der boermannen meerder dan een huijzman sal mogen setten off toelaten, welke meerder mochten bevonden worden, die sullen haar tegens anstaande Majj 1716 hebben te verpakken en bij manquement van dien, door ons hier ondergetekende boermannen deselve verdreven worden, sulx alles op een boete van een halve tonne bier van jeder parsel te verbeuren. In waarheids oorkonde is desen getekend in de merke Lutte den 29 Jun. 1715. [Volgen 58 kruisjes in plaats van handteekeningen; alleen de 59^e Jan Boerigter in de Lutte teekent eigenhandig.]

230. Holtink gehouden 7 Oct. 1719 in Plechelnikerke binnen Oldenzaal van de goed-Heeren der merke Lutte.

Verzoek van Jan Duivelshof aan den Landdrost om vergoeding van 5 gulden per jaar ter zake dat de schoolmeester der marke Lutte ten zijnen huize 10 jaar lang school gehouden heeft; naar aanleiding hiervan besloten, dat de school voortaan gehouden zal worden op het erve Boerichter, zoolang deze het goedvindt en dat Duivelshof zijn geld op den schoolmeester zal moeten verhalen.

231. Holtink gehouden op het Erve Boerichter den 25 April 1720.

Tot dempinge van de santstuive hebben Merkenrichter en goed-Heeren geresolveert, dat jeder boer of bouwman van een vol erve op maandag anstaande des voormiddags omtrent acht uijren an het Brandevelt sal hebben te brengen, een voeder rijsen, ende twee kotters, of die halve erven bouwen en paarden hebben te samen een voer, en dat alle inwoners of lief tuchtenaars, soo geen paarden houden haar mede op tijd en plaatse sullen hebben te vervoegen, om deselve rijsen te stikken, ofte in de gront te graven, sullende die nalatingen van dien te weeten, een volle boer hier an verbeurd hebben twee goutgulden, ende d'anderen soo halve erve bouwen of paarden houden, een goutgulden, en de lief tuchtenaars een halve goutgulden, sullende voorts nopende het schape weijden en drijven en plaggen majen in en omtrent de santstuive een jegelijk een hebben te gedragen ingevolge den inhoud van de vorige resolutien, bij een boete van vijf goutgulden.

232. Belangende het nieuwe lief tuchtshuijs door Wolthof nu eerst geset, daar nooit een huijs heeft bestaan, worden de gesworens g'ordonneerd, genoegsame informatien te sullen lichten, en an d' Here Landrentm^r ten eersten over te geven, wat dies angaande tot hier toe gebruikelijk is geweest, om daarover op de naastvolgende holtink na bevindinge gedisponeert te worden.

233. Om de merken schulden ¹⁾ soo veel doenlik te mogen worden voldaan, worden de gecommiteerdens versogt, eenige tuijn richtingen en toeslagen ten min-

¹⁾ Van deze is in alle voorgaande holtings sprake, zelfs na het verkoopen der boomen.

sten schade en meesten proufite uijt te merken, ende te verkopen, sonder echter dat daarop oojt of immermeer sal mogen werden getimmert.

234. Belangen[de] het uijtvoeren en verkopen van brant wort alnog de vorige resolutie g'inhereerd, en sal diegene soo angehaald of beklaagt word tegens deselve resolutie brant verbragt te hebben en voorgeven denselven brant uijt de graafschap of elders gehaald te hebben het selve met eede sal moeten verklaren.

235. Holtink gehouden binnen de kerke tot Oldenzaal ¹⁾ den 13 october 1721. (Wegens zekere schuld op nieuw besloten tuinrichtingen en toeslagen te verkoopen, doch daar gebleken is dat de schuldvorde ring alleen ten priventiven laste der ingezetenen van de Elfte Heurne is, zullen zij ook alleen uit die heurne verkocht worden.)

236. En aldewijle d' Heere merken richter t' zederd den jare 1708 alle de holtingen tot hier toe buijten kosten der merke heeft gehouden, ende de merken schriver D^r Muntz voor sijn laueur en gedaan vershot t' zederd dien tijd en tot hier toe geene de minste vergeldinge heeft genoten, soo worden die gecommiteerdens gerecommandeerd en gerequireerd daarvoor een seeker tantum te declareren ende tot voldoeninge van dien, en van de verdere merken schulden ten aller eersten die nodige toeslagen uijt te sien.

237. 1726 Oct. 16. Bij resumptie sijnde gedelibereerd over het nadelig verbrenge en uijtvoeren van turf of brand uijt dese merke Lutte, is goed gevonden alnog te persisteren bij de vorige resolutien daar tegens genomen, ende de gesworens gelast, deselve

¹⁾ Voortaan hebben zij daar steeds plaats.

resolutien stiptelijk te achtervolgen, ende ter executie te stellen, en in cas van oppositie daar van anstonds kennis te geven an de gecommiteerdens, om in desen de nodige assistentie te doen, en sulx bij verbeurte van vijf goltguldens elker reijse te verbeuren.

238. Voorts gedelibereerd sijnde over die veelvoudige getimmerten en bewoningen van d' Erven soo door het maken van brand, en houden van t' veehe, waar door de bewoonderen der erven merkeliks worden beswaard, is goedgevonden en geresolveerd, dat op jeder erve niet meer als twee woningen en uijtdriften sullen mogen wesen ende de boerichter neffens de gesworens gelast, binnen den tijd van ses weken bij een boete van vijf en twintig goltguldens, an handen van de Heere Merkenrichter over te geven, een pertinente specificatie en register van alle die genè soo meerder als twee woningen, uijtdriften, en brantwiningen, op een erve hebben, om het veehe te schutten, den brand op te halen ende een jeder contraventeur te boeten jeder reijse met vijf geld.

239. De boerichter en gesworens hebbende voorgebragt, dat deselve die door de goed-Heeren genomene resolutien ter executie willende leggen ende de contraventeurs te straffen, deselve haar daar over alhier an het Land-gerichte komen te adresseren, alles tot groot nadeel van de goed-Heeren, is goedgevonden de Boerichter en gesworens te ordonneren om haar dieswegen datelik te adresseren an de gecommiteerdens binnen Oldenzaal wonende, om in desen de nodige voorsieninge te doen, ende de contraventeurs na behoren te straffen.

240. 1734 Oct. 12. (Op de Holtink gehandeld over den zoogenaamden uitgang van 't hoedergeld,

dat door den Rentm^r van het klooster en Capittel Oldenzaal van de marke gevorderd wordt.)

241. 1737 Oct. 7. (De prijs voor het aantegraven veld bepaald op 10 gulden het schepel.)

1739 Oct. 12 (D^r Muntz neemt de administratie en collecte der uit de te verkoopen landen spruitende gelden zonder eenige belooning op zich.

242. Op de vraag of de markenrichter voor zijne moeiten niet eens behoorde gecontenteerd te worden, wordt bevestigend geantwoord en aan gecommiteerden opgedragen op de volgende Holtink eene som voor te stellen.)

243. (Wie meer dan 2 woningen op een erve bouwt, zonder daartoe regt te hebben, zal van de 3^e woning jaarlijks 3 gulden aan de marke betalen.)

244. 1744 Aug. 24. Na gedane omvragē door de goedheeren vastgesteld, dat wie schapen heeft zonder daartoe regt te hebben dit zal nalaten en wie van ouds daartoe geregtigd zijn, geene schapen aan deze zijde van de Landeweer mogen laten weiden; zullende in beide gevallen de schutters en ieder Boerman de schapen, die in strijd hiermede aangetroffen worden mogen doodschieten, terwijl de eigenaars bovendien 5 ggl. boete verbeuren ten voordeele van die de schapen doodschoot.

245. Onberegigde Kotters en brinkzitters zullen voortaan voor het gebruik van uitdriften en brandwinning 4 gl. per jaar aan de marke betalen.

246. 1749 Sept 23. Dewijl gedurige klagten inkommen, dat die geene welke van ouds in het bezit en possessie zijn van schape houden tot merkelyk bezwaar der andere Meijeren, zoo veele schapen houden, als zij goedvinden, is in voorslag gebragt, of het niet dienstig zij dat voor ieder vol Erve die als boven in possessie

zijn, een zeker getal schapen wierden gefixeert en dat alle die meerder getal hielden, daarvoor tot boete zouden betalen 2 Goudgl., en bovendien, tot profijt der gemeente van ieder stuk in de Registers van 't Reliqua jaarlijks moesten betalen 10 st., en dat diende gexamineert te worden, wie als boven regt tot het houden van schapen heeft of niet, waar over gedelibereert zijnde, is dit point ter examinatie van de Gecommitteerde Goedheeren gestelt, en om het getal der schapen voor elk beregtigt vol Erve te fixeeren, zo als sullen vinden te behooren, edog op approbatie der Goedheeren.

247. Alzo eenige ingezetenen na het graven van turf uit diepe kuilen dezelve niet weder inlijken, maar open laten, tot nadeel en gevaar van 't weidende vee, is verstaan dat alle die de oude turfkuilen nog niet hebben ingelijkt het zelve al nog zullen doen, binnen de tijd van zes weken, bij een boete van twee Goudguld voor die ze gemaakt en niet ingesmeten hebben, en daarbij jaarlijks te continueeren.

248. Vermits de markte Lutte jaarlijks haar aandeel in de ordinaire uitzettinge van het Gerigte, en arme jagersgeld als andere extra ordinaire kosten moet dragen, en die Last, of bij de personele middelen, of apart moeten omzetten, is na deliberatie verstaan, dat van nu aan bovengemelde Lasten, uit de opkomsten der derde woningen, onberegigtigde Katers en andere provenuen der markte, zo verre daaruit kan vallen, jaarlijks zal worden betaalt, aan die geene, welcke deze posten moeten ontfangen, en dat deze Lasten niet weder apart, of bij de gemeene middelen zullen worden gezet, zo lange die uit bovengemelde opkomsten kunnen worden betaalt.

249. Dewijl de markt Lutte groot van begrip is

en daarin gedurig wat te doen, en te bezorgen valt, is na deliberatie verstaan en goedgevonden. dat van nu voortaan, alle jaaren in de maanden Junij of Julij, een ordinaren Holtink tijdig uitgeschreven en gehouden zal worden, om daarop door den Heere Markenrigter of desselfs Verw. van den toestand der Markte verslag te doen, en van den ontfang en uitgave der gemeene penningen een specificatie over te geven.

250. Holtink in de kerk te Oldenzaal 10 Junij 1761. In opzigte van het betalen der uitdriften van de derde woningen en brinkzitters worden de vorige resolutien geinhereert en verstaan, dat deselve absolute zullen betalen, te weten de derde onberegigde woningen van een vol Erve drie Guldⁿ en de tweede woninge van een half Erve eene Gulden 10 st. en zo iemand een vierde woninge zet of zedert de vorige Resolutien hierover genomen, gezet heeft, jaarlijks zes Gulden of geresolveert worden, zullende de Boerrigters en Gezworens alle jaar bij het overgeven van de Registers der Landschattingen teffens een Register van alle die onberegigde woningen, die dat jaar bewoont zijn, aan de Verw. Markenrigter overgeven bij een boete van 5 GoudGuldⁿ.

Over de schapen worden de vorige resolutien geinhereert.

251. 1786 Oct. 6. Dat ieder gewaard vol Erve zal genieten een mudde Land uit de gemeente, de halve Erven en Koters na proportie, zodanig dat de geene welke reeds zo veel hebben angegraven als dit tantum bedraagt, zig daarmede zullen vergenoegen, dog meerder hebbende het overige tegen 40 gl. het mudde aan de Markenrigter ten profijte en dispositie van de gezamentlijke Erfgenamen, binnen een zekeren tijd zal worden betaalt [enz.].

252. 1781 Jnnij 9. Js in de eerste plaats voorgelagt het houden van Schapen door alle de Ingezetenen van deze Markte, en daaromtrent in overweging genomen, dat reeds in 1714 en vervolgens nadrukkelijke Resolutien tegen het houden van schapen door d' onberegte genomen is [zijn], en dat die geene welke van ouds her in possessie zijn, hunne schapen zo weinig als d' onberegte aan deze zijde van de Landeweer zullen mogen laten weiden bij de boeten en poenaliteiten daarop gesteld, Js na deliberatie goedgevonden en verstaan bij de vorige Resolutien hierover genomen te persisteren, en dien onvermindert de V^r Markenrigter en Gecommitteerden alnog te verzoeken en anthoniseren, om conform de vorige Resolutien te onderzoeken wie van degene die van ouds schapen houden daartoe beregtigt zijn dan niet en het getal van dien te bepalen, doende daarvan op een volgenden Holtink rapport ten fine van agreatie.

253. 1792 Maart 22. Over den krankzinnigen Jan Steunebrink op de plaatse Damgrave in deze markte, en om voor zijn verblijf en onderhoud te zorgen, waarover de Boerrigters van het geheele Gerigte reeds tweemaal zijn bijeen geweest, dog die zig daarover niet hebben kunnen eenig maken, sustinerende, de Gezamenlijke Boerrigters, dat de markte Lutte hem een verblijf moeten [sic] verschaffen, en onderhoud geven, waartegen die van de Lutte sustineerden, dat vermits dit een bijzonder geval is, het gerigte daartoe behoorden te contribueren, hierover gedelibereert zijnde, en eenige voorlagen daarover gehoord, alsmede de koopman J. H. Nieuwenhuis namens zijn vader Christiaan Nieuwenhuis, en denzelven zig op heden hebbende verklaard, dat wanneer de Markte de Huize van de plaatse

Damgrave ad 20 gl. Jaarlijks betaalt, en voor den krankzinnigen op kosten der Markte een kamer of secuurc plaatse int huis gemaakt worde, dat dan tot nut en profijt vant huisgezin de plaatze en gronden kan gebruikt en bezaait worden, mits dat de markte in 't overige, voor het onderhoud van de krankzinnige, zo lange hij in die staat leeft, zorge drage, en het nodige van kost en klederen voor hem aanschaffe, zullende de . . . en Contrib. ook blijven tot huurders laste zo lange de krankzinnige in die toestand aldaar verblijve, Hierover gedelibereert zijnde, hebben de Goedheeren het voorstel geaccepteert en geresolveert, dat ten eersten zodane plaats of kamer in 't huis zal worden gemaakt, zullende den Eigenaar het Huis in goeden order moeten onderhouden, wordende de Boerrigter gelast en geauthoriseert met twee gesworens en een Timmerman, een plaats, zo verre nodig en daar hij inwezen kan, binnen de tijd van 14 dagen te maken.

254. 1793 Julij 26. Jan Steunebrink op de plaats Damgrave zedert eenigen tijd wederom bij zijn volkomen verstand [zijnde] en dus de huure, welke wegens zijne krankzinnigheid, zedert den 22 Maart 1792 door de boeren betaalt is, in 't vervolg niet meer behoeft betaald te worden, is goedgevonden om den V^r Markenrigter en Ds. B. Nagel te committeren om aan den Eigenaar van het Damgrave Christiaan Nieuwenhuis te kennen te geven, dat hij alsnu voor de huure van die plaatse zelfs wederom zou hebben te zorgen.

255. (Fol. 127—138. Uitvoerige rapporten en discussien over het regt van schapen houden uit de jaren 1797—1806 Voorts over aangegraven gronden en fol. 134 v^o en volgg. over het herstellen der school op kosten der marke en de latere maatregelen aan

gaande het onderwijs 1799--1807; over grond voor een kerkhof af te staan 1809 fol. 141; en eindelijk besluiten over de verdeeling der marke ingevolge de Kon. besluiten van 1810. De laatste resolutie is van 17 Nov. 1817.)

D R U K F O U T.

Blz. 1 (noot) staat: Bonen, lees: Boven.

OVERIJSSELSCHE

STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

